

Det Femtende Capitel

Om Landets Deeling og Odense Amt

I Særdeleshed.

Landets Deeling. Amter. Om Fyens naturlige Adskillighed og Forskiel paa visse Egenes større eller mindre Frugtbarhed, er i det første Capitel givet nogen Efterretning. Nu følger Landets borgerlige Deeling og Adskillelse i visse Amter. Disse er sex, navnlig 1) Odense Amt, 2) Rugaards Amt, 3) Assens Amt, 4) Hindsgavl Amt, 5) Nyeborg Amt, 6) Tranekiær Amt, eller Langeland. Udi disse 6 Amter findes Herreder eller Provstier 14, Kirke-Sogne 203, Kiøbstæder 9, Landsbyer 675, Herregaarde 124, (*) eeneste Gaarde 103, Vandmøller matriculerede 43, men ellers vel tre gange flere, og dertil en Hob Veyrmøller.

(*) Lehngrænskaber ere i denne Provintz 3, navnlig Vedelborg Gyldensteen og paa Langeland Trankiær, deslige Lehn-Baronier 4, navnlig Holkenhavn, Brahetrolleborg, Einsidelsborg og Skeelsborg om hvilke mere paa sit Sted.

Paa Skov-Huse, Fisker-Huse, Kroer-Huse, eller deslige eenlige smaae Steder, vides ingen Beregning, men formodentlig blive de henved 5 til 600. Her af sees, at faa Lande af lige Strekning findes tettere og bedre beboede end dette.

Odense Amt. Odense Amt som bærer Navn af Provintzens Hovet-Stad, ligger midt i Landet og berøres ikke af det aabne Hav, undtagen lidet (422) ved Kiærteminde i Aasum Herret. Derimod omgives det, mod Østen og Søndén, ved Nyeborg Amt, mod Vesten ved Assens Amt og mod Norden ved Rugaards Amt.

Eggen er ligesom overalt i denne Provintz behagelig, Grunden frugtbar, og Luften, saasom indenlandsk, mere tempereret end ved Hav-Kanterne.

Bønderne tilhøre dels det Kongelige Rytterdistrict, dels de Adelige Gaarde, dels er det ogsaa beneficeret Gods eller henlagt til Odense Geistlighed, Gymnasium, Cathedral Skolen, og dets Communitæt, tillige med det store Hospital sammesteds. Foruden den Deel Sogne-Præsterne have som deres Mensal-Gods. For den største Deel ere Bønderne temmelig velhavende, da de ligge Hovetstaden nærmest og med god Fordeel kunde afsætte deres Vahre. Dalum og St. Knuds Klosters Lehn, som er Seculariseret Gods, og kort efter Reformationen havde sine egne Lehns mænd, sortere nu tillige under samme Amt. Af Skov er ikke meget, med adskillige gode Fiske-Vande i Aaer og Søer. Hartkornets samtlige Beløb regnes for 12544 Tønder.

Herreder. I Odense Amt ligge 5 Herreder, navnlig Odense- Lunde- Aasum- Skam og Biergeherret. Kirke-Sogne med Landsbyer, Torper og Gaarde, ere følgende.

I Odense Herret

1. St. Knuds Sogn i Odense, St. Knuds Kloster, Monke-Mølle, Bulbroe, Hunderup.
2. Vor Frue Sogn sammesteds, St. Jørgens Gaarde, Killerup, Biskorup, Egbye Mølle.
3. St. Hans Sogn sammesteds, Blangsted Gaard og Mølle.
4. Dalum, Christiansdal Herregaard, Hiallesøbye. (423)
5. Sanderum, Hødme, Elmelunde, Ravnebjerg, Bøllemosegaard, Grynborg, Store Hesbjerg, Baasemose, Knudstrupgaard, Dyrupgaard.
6. Steenløse, Lundegaard, Bolderslev, Svenstrup, Lindved Herregaard.
7. Fangel.
8. Brendekilde, Storetermosegaard.
9. Bellinge, Danneboegaard, Borrebyegaard og Mølle.
10. Vemming, Langsted, Hielmerup, Sallevad, Naarup, Bregnemose, Skausboegaard, oldsgaard.
11. Brylle, Rendebye, Gundstrup, Skreppenborggaard, Lille Stærmose, Tauboe, Broeholm, Lille Appe, Brinsvig, Skauenborg, Norenberg, Vittenberg, Eedsberg.
12. Paarup, Paarupgaard, Taarupbye og Gaard, Snekstrup, Stegsted, Villestofte, Munkørdegaaarde, Krighøj, Ellegaard.
13. Tommerup, Store Appe, Baagegaard, Skielhuset, Tallerupgaard, Holmehauge.
14. Ubberup, Høgbierg, Store Ubberud, Troelsrød, Øster Bisbjerg, Lille Bisbjerg, Store Bisbjerg, Dyredggard, lille Hesbjerg, Erenbjerg, Grevehuset, Korsebjerggaard, Husmosegaard, Teglgård, Rygemose, Spesbjerg, Kaløer, Tanggaard, Store Cilstrup, Dyregravede, Veyrupgaard, Ravnebjerghuus, Lindemose.
15. Trøstrup, Korup, Store Pederstrup, Lille Pederstrup.

I Lunde Herret

1. Næsbyhovetsbroebye, Næsbye, Næsbyegaard og Mølle, Kirkendrup, Skovs Hagerup, Katterup. (424)
2. Allesøe.
3. Skeerbye, Skibbye, Eskelunde, Hesum, Gierskov, Ørlunde, Ørslev.
4. Otterup, Nislev, Nislev-Herregaard, Jordslev.
5. Hiadstrup. Emeløv, Brendsbye, Bladstrup, Gyerupgaarde, Dammerupgaard.
6. Østrup, Ørretslev Herregaard, Østrup Herregaard, Dangstrup.
7. Lumbye, Stegehusene, Anderup, Store Kluset, Lille Kluset, Haugebye, Nyestedgaarde, Lumbyetaarup, Skovboegaard, Serslevhuus.
8. Lunde, Fremmeløv, Taastrup, Beldringe, Ulkendrup.
9. Norup, Hadsmark, Eggense, Qvitzovisholm, nu Bøttigersholm-Herregaard.

I Biergherret.

1. Kiertemindes Købstæd.
2. Kiølstrup, Kiertinge, Ladbye, Ulrichsholm Herregaard, Østergaard Herregaard, Kierupgaard
3. Munkeboe, Dræbye, Trellerup, Tonøe, Vikelsøe
4. Drigstrup, Lilleviebye, Overkiær, Bregneøre

5. Marløv, Rasterup, Hoslev, Vegerup Herregaard
6. Rynkebye, Urup, Skovsboe Herregaard, Hundeslev, Tvinge. (426)
7. Birkinde, Selleberg Herregaard, Nunneberggaard.
8. Agedrup, Bullerupbye og Mølle, Vesterkierbye.
9. Refninge, Jershauge Herregaard, Lundehusene, Lundsgaard Herregaard, Lynosgaard.

Odense Stad

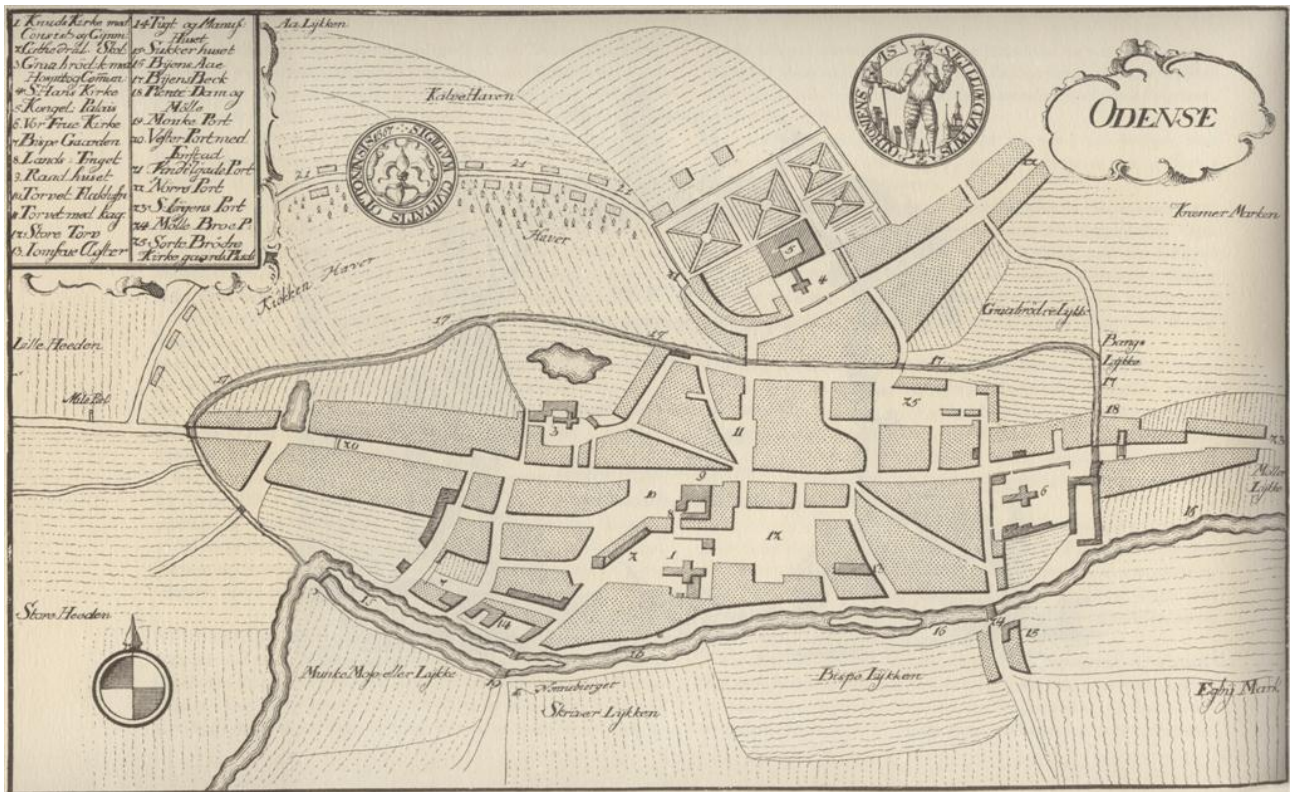
Dens Ælde og Navn. I dette ligger, som sagt er, Provintzens Hovet-Stad Odense, næsten midt i Landet, fra Assens ved det lille Belt 5, fra Middelfart 6, fra Nyeborg ved det store Belt 4, og fra Kiøbenhavn 22 Mile, under Poli Høyde 55 Grad 28½ Minut. Om Byens Ælde og Navnets Oprindelse ere tvende meget ulige Meeninger. Nogle, særdeles tydske Skribentere, udlede begge Deelee fra Kayser OTTO den store, som i det tiende Seculo tvang Kong HARALD BLAATAND til at antage Daab og Christendom, samt at lade den inføre i sine Lande, efter hvilken Seyer han skulle have stiftet Staden og i dens Navn sin Ihukommelse, eller og, som PONTANUS siger pag. 721, Kong HARALD selv havde, af Venskab mod Kayseren, giort det til hans Erindring. Men skiønt denne Kayser haver navngivet Ottesund mellem Harsyssel og Thy, hvor han kastede sit Spyd i Limfiorden, og ikke lystede at gaae videre, saa er det dog vist, at han aldrig satte sin Fod over Beltet, eller havde det mindste med Odense at giøre. Hans Sønne-Søn OTTO III gav Aar 987 et Frihedsbrev for Biskoperne i Othensvig, som tilforn er meldet, ligesom han ogsaa privilegerede Bisperne i Slesvig, Ribe og Aarhuus, da han ville antage sig den nye plantede Kirke i Norden, og efter den bremiske Erkebiskops Begiering, have Geistligheden her forsynet, ligesom i sit eget Land. Men at hverken han eller hans Farfader have haft Deel i Byens Stiftelse, der er klart nok af troeværdige Islandske Aarbøger, som (427) tilegge Odense 1000 Aars høyere Alder. I Begyndelsen af det andet Capitel, handlede om hele Fyens Antiqvitet i Almindelighed, er allerede anført af Snorro Sturlesens Yngling Saga, Cap. V. et Vidnesbyrd, som af alle Skribentere er holdet uforkasteligt, og særdeles af THORM. TORFÆI *in Orig. Germanor* § LVII pag. 390 antaget til Grund i de Nordiske Rigers Historie, nemlig at da Othin forlod Sachsen og drog mod Norden, udvalte han sig ved Havet en Boelig som var den Insul Odinsey i Fyen. Siden anføres samme Byes Navn i Kong HALFDANS Tiid, som regnes til det tredje Seculum, eller længe førend her til Lands tænktes paa Bispedoms Stiftelse, thi saa siger THOM TORFÆUS: Da Halfdan fornãm, at Sogne var kommen tilbage fra sit Søe Røverie, og laae med sin Flode ved Odinsey, søgte han ogsaa der hen med sin Flode ec. (*)

(*) Halfdanus, cognito Hognum é piratica reducem ad Odinsaia cum elasse excubare, eo qvoqve suam dirigit. Ser. Reg. Dan. p. 481.

Derimod er et Tvivlsmaal, som Odense Byes Navn kunde give Anledning til, nemlig hvorfor det i Yndling Saga kaldes Odinsey, det er Odins Øe eller Eyland. Dette kunde snart føre os paa de Tanker, at ikke Byen, men hele Fyens Land, i de ældste Tider, haver været kaldet Othins Øe eller det Eyland, som Odin havde udvalgt til sin Boelig, og at Navnet siden per Synechdochen og i Særdeleshed, er tillagt Byen alene, saasom Landets Hoverstad (**)

(**) Denne er P. J. RESENII Formodning, naar han i sit Mfs over Fyens Land siger: Ex ultima Syllaba vocis Odensöe, insulam denotante, ceu Islandica Odinsey, clarius exprimit, collegitur, totam

Fioniam primo Odensœ i. e odini Insulam, appellatam, qvod nomen inde per Synechdochen principi urbi adhæsit.

Dette eneste som jeg har mod denne Meening, er allerede korteligen erindret i næst foregaaende Capitel, nemlig at Yngling Saga hos Snurro Sturlesen siger ikke, Othin udvalte Fyen, men Odinsey i Fyen til Boelig, følgelig adskilles her et vist Sted i Landet fra det gandske Land. Nu maatte atter spørges, hvorledes Byen da kommer til at kaldes en Øe, Odinsey, hvilket ikke synes at stemme overens med Naturen? Hertil svares jo, dette Navn kand endnu synes nogenledes overensstemmende med Naturen, men forðum uden Tvivl, løber den store og næsten seylbare Aae, som i de ældre Tider kaldtes Kalveaaen. Men paa den Nordre og Østre Side, løber endnu et lidet Vand, kaldet Byens Bek, hvilken løber mod Østen, først uden omkring, siden tvers igiennem én af Byens Udsider, nemlig i St. Hans-Sogn, hvor den er belagt med en Broe, og strax skiules ved en Hvælving under én af næstliggende Huse, tagende siden sit Løb til den saa kaldte Pientedam og Møllen af samme Navn. Videre er det af utallige Exempler noksom bekiendt, at ferske Vande her og andensteds, fra Tiid til anden, kiendelig aftage og formindskes, da stillestaaende Vande, saasom Søer og Damme, bliver til tør Engbund, følgelig Aær til Bekke, men Bekkene saa got som til intet, eller dog ikkun til en langt mindre Vandaare (*).

(*) See her om flere Exempler, saa og Sagens Grund og Følger, i den Tractat om Verdens Nyhed.

Paa denne Grund kand det meget vel antages, (429) at bemeldte Bek, som bøyer sig omkring Byens Nordre og Østre Side, hvor den lidt neden for Pientebroer flyder ud og falder i den store Aae, haver forðum, særdeles i Othins Tiid, som nu er atten hundrede Aar siden, været et langt større Vand.

Følgeligen kand Othinsey, da den fik sit Navn, gandske vel have svaret der til, eller været langt kiendeligere det som den endnu er i nogen Grad, nemlig en Øe, eller lidet omstødt Eyland. En Sag som jeg ikke havde opholdt mig saa længe ved for Navnets Skyld alene, hvis ikke Byens Grund og Lægde selv derved var at oplyse og bestemme. Fremdeles kand dette og bestyrke TORFÆI tilforn anførte Ord, om Halfdans og Hognes Floder, som begge løbe indtil Odinsey og der holdt Søe-Slag, forstaae de store Baade eller Roerskibe, som den gang brugdes. Ved Leyre i Siælland er unegtelig holdt mange saadanne Søselsag med Galler, og der er den Aae, som løber igiennem Engen, dog knap saa stor, som Odense-Aae, men for 1000 og flere Aar siden have begge været langt større.

Naar da den første Stavelse i Byens Navn ikke uden god historisk Grund, udledes fra oft bemeldte Othin, som gandske Norden og en Deel af Tydskland beviiste guddommelig Ære, kaldende én af Uge-Dagene Onsdag efter ham, saa sluttes deraf Odense Byes høye Alderdom, ligesom flere ældgamle Stæder meenes at bære hans Navn, nemlig Onsild og Onshild-Herret i Jylland, Euthin, rettere Orhin i Holsteen, Ottensee i samme Provintz ved Elben og nogle flere Byer hiin Side af samme Flod. Om Paris i Frankrig bærer Navn af sin foregivne Stifter, den Troyanske Printz Paris Kong PRIAMI Søn, vides i det mindste ikke paa Grund af saa gode Historiske Efterretninger, som dette, at den omtrent ved Christi Tider, fra Østerlandene (430) igiennem Garderige og Sachsen hidkomne Othin, haver udvalt Othinsey i Fyen til sin Boelig. Følgeligen tages vel ikke Feyl, om denne Bye blant alle nu værende Danske, ansees for den Ældste. Thi den ældre Nation, som beboede disse Lande, synes at have ført et mere eenfoldigt og bondeagtigt Levnet, men lode deres Sæder i alle Ting, følgeligen ogsaa i at bygge og beboe store Byer, efter de mere polerte Asers Eksempel, omskifte, som andensteds er erindret. (*)

(*) Uanseet saadan Byens høye Alder og Oprindelse fra Othins Tiid, fortienner det Røgte dog ingen Troe, at oft bemeldte Afguds-Billede udhugget i Steen, skulle der have været til overs fra de Hedenske Tider, skjønt det, man ville udgive den for, siges at have været tilsuene paa Gavlen af et gammelt og nu ombygget Huus, Raadmand Mule tilhørende.

Stadens Tilstand. Noget særdeles, eller ikke meget almindeligt, haver Odense der i, at den fra saa lang Tiid af, er bleven i bedre Flor og Velstand end de fleste andre Steder, som vi her til Lands kalde de ældste. Leyre og Søeborg ere omskiftede til Bondebyer, Roeskild, Viborg, Ribe og Slesvig ere vel blevne nogenledes ved Magt, og i Borgelig Stand, men deres Storhed, Skønhed og Formue er merkeligen formindsket, ligesom Næringen haver fordeelet og flyttet sig andensteds hen. Odense den nu er. Vel vare i Pavedømmet flere Kirker og Klostre, men det beviser intet i den Henseende, og vidner om større Overtroe, eller Tillid paa Kirke-Bygning, Billeder, og udvortes Anstalter til den offentlige Guds-Tieneste, end Øyemerket udkrævede. For Resten er Odense omtrent i samme Nærings Stand som den længe siden haver været, og dersom den skadelige Forprang ved indpracticerte, deels (431) contrabande Vahre i dette Seculo haver paa én Side svækket dens Kiøbmandskab, saa haver derimod dens Søefart fra Stege-Strand, i samme Tiid, merkeligen tiltaget. Ligeledes ere visse Haandverker og Fabriqver, nu frem for i gamle Dage, der florerende, og Indbyggernes Tal større.

Længde og Brede. Gaderne. Kirker. Torve. Port. Tilførsel. Byens Længde er, at regne fra St. Jørgens indtil Vester Port, 13000 Alne eller en Fierding Veys, men Bredden fra yderst i St. Hans Sogn indtil hin Side Sukker-Huset, ikkuns halv saa stor. Gadernes Tal er 40 og Huusbygningen tet

og god, for den største Deel vel gammeldags, men dog anseelig nok, helst paa den store Algade som her til Lands er én af de allerstørste og beste, skønt noget bugtet og uordentlig. I de nyere Tider er en god Deel anseelige Borgerhuse opførte og de gamle bedre indrettede og zirede. Kirke-Sognene er trende nemlig St. Knuds, Vor Frue og St Hans Sogn. Torve og offentlige Pladser ere 4 nemlig det store Torv nær ved St. Knuds Kirke, Flakkehavns Torv ey langt derfra, Justitz-Torvet eller hvor Kager er opreyst, og Sortebrødre Plads som fordum haver været en Kirkegaard, tilhørende et Kloster af samme Navn. (*) Portene ere sex ved Navn Monke-Port, Vester-Port, Vindelgade-Port, Nørre-Port, St Jørgens-Port, Møllebroe Port, og uden for de tvende nemlig Vester og Nørre-Port, ere Forstæder som meest beboes af Gartnere, hvilke meget vel forsyne Byen med allehaande Have-Vexster. Af Kornvare, Qvæg, Fisk og andre Victualier skeer her og god Tilførsel fra alle Sider (432) efterdi Byen ligger næsten midt i Landet, omgiven med en Mængde af Herregaaarde og Landsbyer. Ikke desto mindre er Levemaaden i Odense temmelig kostbar og Fortæringen ikke liden. **Vandet.** Med got Vand er Byen vel forsynet, ikke alene ved den store Aae og den Bek som løber til Pientedammen, men ogsaa formedelst Brønde, Pomper og Vandledninger. Egnen er behagelig og Luften saasom indenlandske vel tempereret.

Offentlige Sammenkomster. En Deel adelige Familier have her, af Arrildstid, udvalt deres Boepæl, og ved Mouritii Dag eller 9 Dage efter Hellig Tre Konger holdt, ligesom i Kiel Omslag og i Viborg Snapsting, da man nu omstunder retter sig efter den 11te Junii og 11te December. Nogle Konger have haft Lyst til dette Sted, og adskillige Acta Publica ere her foretagne, særdeles den i Historien merkværdige Rigsdag Anno 1527 da Kong FRIDERICH I. med Stændernes Samtykke, lagde Grund til Kirkens Reformation ved at indføre et Simultaneum eller Frieheid for Protestanterne, saa og gav Adelstanden store Privilegier. Dernæst den Rigsdag 1538 da Kirke-Ordinantzen blev samtykt og flere priselige Ting udrettede ved Kong CHRISTIAN III. En herlig Forsamling holdtes her, og tillige store Solennitæter, i Aaret 1580 da trende Slesvigske Hertuger offentlig toge deres Lande til Lehn af Kong FRIDERICH II. hvorom siden lidet mere udførligen til Slutning af Odense Byes Beskrivelse, da det her alt for meget ville afbryde Materiens Sammenhæng. Saa var det og en anseelig Forsamling af Kongelige og Churfyrstelige Personer, som indfandt sig i denne Stad Aar 1687 da Kong CHRISTIAN V. blev besøgt af sine tvende Søstre Churfyrstinderne af Sachsen og Pfaltz, saavelsom af den Hannoverske (433) Churprintz, siden Kong GEORG I. i Engeland og Biskoppen af Osnabryk, efterdi disse høye Personer hellere ville sees her, end passere det store Belt. Fire Konger ligge her begravne som paa sit Sted skal meldes, nemlig Kong KNUD den Hellige, Kong ERICH LAM, Kong JOHANNES og Kong CHRISTIAN II.

Byens Skiebne. En og anden Prøve paa haard Skiebne i Krigs og Freds Tiid, haver Byen ogsaa udstaaer. Af det Slags haver den høye Alderdom skiult maaskee den største Deel i Forglemmelse, men hvad som i vore Aarbøger med faa Ord anføres, er dette, at Odense 1151 af de indfaldende Vendiske Hedninger fra Pommeren og Mecklenborg, er stukket i Brand. Det samme skeede 1247 af Hertug Abels Krigshær. Af Vaade-Ild tog Byen stor Skade 1530, dog ikke saa stor som kort efter, i Aarene 1534 og 35, da Lybekerne og den Oldenborgske Greve Christoffer havde opvakt en borgelig og meget blodig Krig i alle Dannemarks Provintzer, hvor Adelen og Bisperne havde udvalt Kong CHRISTIAN III men Borgerne sloge sig til bemeldte Udlænderes Partie, som efter Kong FRIDERICH I. Død, ville have hans Broder-Søn den afsatte Kong CHRISTIAN II. hentet af sit Sønderborgske Fængsel og atter sat paa Thronen. I de Uroeligheder blev Odense ikke mindre end

trende gange udplyndret og ile medhandlet, som tilforn er vist. For at sætte denne gandske aabne og værgeløse, dog vigtige Stad, i mere Sikkerhed mod slige hastige Overfald, lod Kong CHRISTIAN IV. dens Udsider nogenledes befæste Aar 1628, men det synes ikke at saadant Foretagende er bragt til nogen Fuldkommenhed, thi da Kong CARL GUSTAV 1658, over Iisen var kommen paa den Fyndske Grund, giordes her ikke nogen Mine til Modstand. Kongen holdt (433) strax sit Indtog paa en Slæde og lovede den Deputation, som mødte ham, en naadig Behandling, skjønt Medfarten siden blev haard nok ved mange Pressurer.

Nu værende Tilstand. Angaaende Byens nærværende Tilstand, da haver den 933 Gaarde og beboelige Huse, samt deri omtrent tusende Huusfædre, af hvilke de 900 henhøre til Borgerskabets Tal, men de øvrige ere adelige Familier, Kongelige Embedsmænd, Krigsmænd, Kirke- og Skole-Betientere eller deslige. Magistraten bestaaer af to Borgemestere fire Raadmænd og en Byefoget. Blant Borgemesterne have forud været adskillige Adelsmænd, saasom Friser, Muler, Kotter, &c.

Stads-Vaabnet viser en Konge i Harnisk, som forestiller Byens og hele Landets Patron, nemlig den her ihjelslagne S. CSNUTUS REX 6 MARTYR. Ellers sees og i Stadens mindre Seigl 3 Lillier.

Mark-Jorden. Den Odenske tilhørende Mark-Jord, er i nye Matrikus ansat for 176 Tønder 3 Skiepper 2 Fierdingkar, Ager og Eng, men Skovskyld 1 Tønde 5 Skiepper 1 Fierdingkar, hvoriblant er beregnet 2 Bønders Jord i den liden Bye Bulbroe, bestaaende i 8 Tønder 3 Skiepper 1 Album Hartkorn, hvor Borgemesterne pro officio have Herligheden, men Byen Landgilde.

Borgelig Næring. Den borgerlige Næring beroer først paa Kiøbmands Handel med inden- og udenlandsk Vahre, dog meest af det grove Slags, som Landmanden behøver. Kiøbmændene have et ordentlig Laug, bestaaende nu af 36 Mænd, hvis Næring er ikke saa god som den kunde være, naar det var mueligt at forebygge Snighandel og Forprang, særdeles af hemmelig Kræmmerie paa Landet og omløbende Bisse-Kræmmere, over hvilke allevegne høres Borgernes Klagemaal. Hertil kommer dette, at (435) de handlendes Tal i Staden selv er større end tilforn, følgelig Profiten for enhver destomindre, men tillige Kræfterne destomindre til at fortsætte Handlen med Eftertryk, helst da det undertiden skeer, at én og anden Kiøbmands Familie, som bed Negotien haver vundet anseelige Midler, enten af Ambition, eller Magelighed og for at søge mere Roe, drage deres Capitaler ud af Handlen, hvor de ere vundne, for at købe Herregaarde, da de, som igien begynde neden fra, fattes Kræfter til at udføre deres Anslag. (*) Derimod begynde andre med lidet og komme ordentlig viis ikke lettelligen saa langt som de bemidlede, enten i denne eller andre Handels-Steder. En Handverks-Mand haver maaskee sanket sig nogle Tusinde Daler og besluttet at forøge Kiøbmændenes Tal, altsaa at deele deres Næring. Lykkes det og han bliver rig, da ville mangan gang hans Børn ikke blive o den Stand, men tragte efter noget høyere. Nemo sua sorte contentus.

(*) I Flensborg, hvor det som man kalder L'esprit de Commerce ret haver overhaand, er en Bye-Lov, som kand skee paa flere Steder kunde være til Nytte, nemlig, at naar de Midler som ere vundne i Kiøbmands Stand, unddrages derfra, ved Giftermaal eller paa anden Maade, da maa deraf decimeres til Byens Beste, ligesom hvis Pengene gik af Landet, endskiønt de blive i Staden selv, men uden for Kiøbmands Stand.

Kiøbmands Handel. Angaaende den Odenseiske Kiøbmands Handel i Særdeleshed, hvilken tilfældigviis haver givet Anledning til denne liden Digression, da drives denne vel ikke uden

Vanskelighed, men dog i dette Seculo med mindre Vanskelighed, end tilforn, da Byen havde ingen nærmere Søhavn end ved Kierteminde, hvilken Bye var en Lade-Plads for Odense Borgere, som til Vogns maatte lade føre deres Vahre derfra og til, paa en meget ond Vey af 2 Miles Længde. Men da Farten igiennem (436) Odense Fiord hen ved Aar 1680, er bleven bedre bekiendt og fundet mindre farlig, saa føres Vahrene nu til og fra Stegestrand en halv Miil fra Byen. Der ere ogsaa de fleeste Skippere boesatte. Deres saavel som Skibenes Tal er gemeenlig hen ved 30. Med dennem udføres allehaande Landsproducter til Norge og Kiøbenhavn, samt andre Steder i Øster-Søen, særdeles til Frankrig, Engelland og Holland. **Markeder.** De fire aarlige Markeder som her holdes, falde paa den 7 Martii, den 11 Julii, den 29 October og den 5 November.

Haandverker. En god, om ikke den beste Deel, af Odense Byes Næring beroer paa alle Slags Haandverks-Mestere, som uden for Kiøbenhavn ingensteds i Dannemark findes flere eller bedre end der, hvorfor deres Arbeyd haver god Aftrek, baade i og uden for Provintzen, ja til deels i fremmede Lande. Særdeles kand dette siges om Odense-Handsker, hvilke ligesaavel som de Randerske, ere komne for Ordet, saa at mange tusende Doziner af dem aarligen udgaae til Frankerig, Tydskland og Rusland ec. Andet Læder-Arbeyd, saasom Skoe, Støvle, Saddle ec. føres ogsaa herfra, skjønt ikke saa langt bort, og det synes at Vandet i den her forbiløbende Aae, ligesom det i Gudenaa ved Randers, haver en naturlig god Egenskab til adskillig Garverie. Foruden andre Mestere og Principaler, som ikke henhøre til Haandverks-Laugene, ere disse sidste 24, blant hvilke nogle Laug have mange Mestere og Verksteder, saasom Skoemagere 73, Skrædere 33, Bagere 17, Slagter 11, Snedkere 13, Smidde og Sværdfægere 28, Pottemager 11, Bødkere 11, Handskemagere 39, Feldberedere 10, ec.

Manufacturer og Fabriquer. I Provintzens almindelige Tugt- og Manufactur-Huus, hvor modtvillige Betlere og Lediggængere anholdes til Arbeyd, fabriquerer (437) man fornemmelig, grovt Klæde, Vadmel, Multum, Bay, Kalk, Hestedekner og deslige courante Vahre med god aftrek. Huset haver sit eget Farverie og Toldfrihed paa de til Fabriqven fornødne Vahre. Videre er her, for faa Aar siden, ved Mølle-Broen anlagt et stort Sukker-Raffinaderie, som drives med god Fordeel, ligeledes et got Sæbe-Syderie, og uden for Byen en Liim-Fabriquer.

Indqvartering. Siden de Kongelig Rytterdistricters Indrettelse Aar 1720, haver næsten altid eet og undertiden tvende Regimenter Cavallerie haft deres Qvarterer i Odense, følgelig der fortæret gode Penge, til Fordeel for Vertshuusmænd, Giæstgivere og andre, men tillige ere Levnets-Midlerne derved blevne noget dyrere end tilforn.

Landstinget. Lands-Tinget, som her holdes hver Maanet, giver ogsaa Byen nogen Søgning og Næring. Det samme kand siges om Stifts-Befalings-Mandens og Biskopens Residentz, samt det aarlige Landemøde, da alle Fyens Provster forsamle sig her til Kirkelige Sagers Afgiørelse.

Reysende. Omsider kand ogsaa henregnes til nogen Deel af Byens Næring, de mange Fremmede Giennemreyse, som dagligen forefalder, baade fra og til Kiøbenhavn eller længere mod Norden. Af disse reysende ere nogle, som i deres ved Trykken udgivne Reyse-Journaler, have lagt Berømmelse paa denne Bye og deres gode Medfart sammesteds. Men frem for noget andet roser Monsieur VERNON det særdeles gode Øll, som han der drak og fandt lige ved Derby Øll i hans Fæderne-Land (*). (438)

(*) *Odense* me paroît une grande ville - - - ce pays est tres abodant, et it ne faut pas oublier a vaous parler de la *bierra d'Odense*, qvi est excellente. Elle est tres semblable de gout et de bonté a celle de *Derbye* ou de *Nottingham*, de meme couleur ou plus pale et passe pour la meilleure bierre de tout le Dannemark. *Voyage a La svitte de l'Evoye d'Angleterre* pag. 62. Kandske nogle andre Danske Byer ikke torde tilstaae Bryggerne i Odense det Fortrin.

Offentlige Bygninger. Efter denne almindelige Beretning om Odense Stads borgelige Tilstand paa nærværende Tiid, samt dens adskillige Skiebne i de ældre Tider, maa vi endnu opholde os noget ved de offentlige Bygninger, og i deres Anledning, veed én alle anden særdeles Antiqvitet. I Pavedommets Tiid, vare nogle saadanne Kirker og Klostre, som deels ere nedbrudte, deels omskiftede til andet fornødnere Brug, saasom:

S. Albani Kirke. S. ALBANI, én af de ældste derpaa Stedet, opbyggt af St Knud Kong og Martyr, kort førend han selv der i blev ihielslagen af sine oprørske Undersatter, som vegrede sig ved at give den af ham paabudne Fiende til Kirkerne og deres Tienere, hvilket skeede Anno 1086 (*).

(*) Om Kongens Døds Aar, haver jeg i *Annal Eccles Dan.* Tom I p. 221 anført adskillige Meeninger, men grundet min Regning paa ÆLNOTHI Monachi Ord, som i en egen Bog dediceret Kong NICOLAO, haver beskrevet denne Konges ynkelig Mord, da han siger Cap. XXXV. Anno In Latin.

Følgeligen sluttet deraf Kirkens høye Alder. Kongen gav den Navn af S. Albano en Engelsk Helgen, hvis Been han selv havde ført fra Engeland her hid, og nedlagt dem i denne ny opbygte Kirke, saasom en særdeles Helligdom, (439) ey tænkende at han selv snart efter, i samme Kirke, skulle dræbes tillige med sin Broder Bent, da de oprørske Jyder, som havde forfulgt ham herhid, trængende med Magt ind i Kirken, og anrettede der et ynkeligt Blodbad, efter at Kongen selv med et Spyd, kastet igiennem Vinduet ved Alteret, havde faaet sit Bane-Saar. Herom er handlet udførligen i *Annal. Eccles Dan.* T. I. pag. 221 – 230. Om en Freds-Stiftelse giort i denne Kirke, imellem de tre Kron-Competenter SVEND, KNUD OG WALDEMAR just i denne St. Albani Kirke, melder SAXO GRAMMARICUS I SIN 14DE Bog, sigende: WALDEMAR drog til Odense for at bade sig. Knud torde ey drage med, af Frygt for Forræderie, uden for blev han af Svend modtagen med Kors og Fane, og med stor Procession ledsaget ind i Byen, ingen af Raadet var med, uden Absalon. Kong SVEND førte dem ind i St. Albani Kirkes Sacristie ec. hvoraf sluttet, at denne Kirke haver paa den Tiid endnu været den fornemmeste i Byen. Denne St. Albani Sogne-Kirke laae paa det Sted, hvor nu de Podebuskers Gaard staaer, og Aaen saa nær, at da én af Klokkerne i Taarnet, fordum skal være ved sit heftige Sving, udflyoyer af Lysehullet, haver den kastet sig i Aaen paa et Sted, som deraf endnu kaldes Klokke-Dybet. Da Almuen i Grevens Feyde bestormede Biske-Gaarden, som laae nær derved, nemlig hvor det Adelige Jomfrue-Kloster nu er, betienede man sig ogsaa af denne Kirke, saasom af et Blok-Huus. I Reformationens Tiid fandt man denne ældgamle Kirke alt for liden til en Sogne-Kirke, hvorfor Kong CHRISTIAN III. Aar 1541 forærede Borgerskabet den til andet Brug, dog saaledes at Taarnet blev staaende ved Magt og Byens Stormklokke hængt deri. Kirke-Gaarden skulle udlegges til et Torv. (440).

St. Knuds Kloster. Den store Adelige Gaard som endnu kaldes St. Knuds Kloster, havde fordum nogle Monke af Benedictiner Orden, hvis Indkomster vare fyrstelige, men deres Levemaade ikke

altiid saa Christelig, at de undgik adskillige Vanrygte, hvorom i Kirke-Historien kand læses noget mere. Imidlertid bleve de sidste af dem, under den navnkundige Prior Christen Pedersen, længe efter Reformationen, ved deres Frihed og tillige i det meeste af deres Overtroe, som gjorde de Lutherske Bisper ikke liden Fortred.

St. Hans Kloster. Hvor nu det Kongelige Palais er, var fordum et andet riigt Kloster af S. Johannes Hierosolymitani Orden. Dets Monke vare ligeledes rigeligen beneficerte og stode i Broderskab med Johanniter-Ridderne, som satte deres Pligt i at forsvare den hellige Grav og derfor trak aarligen store Indkomster af dette og andre Lande, men deres Casserere vare her til Lands Johannis Brødre i Anderskov, Odense Viborg og Ribe.

St. Petri Kirke. Dernæst var St. Petri Kirke tilhørende Dominicaner Monkenes Kloster. Dets Ihukommelse er nu alene tilovers i Navnet af dens Plads, som kaldes Sorte Brødre Kirkegaard, hos hvilken de Kongelige Rytter-Stalde siden ere opbygte.

Graabrødre Kloster. Et Franciscaners eller Graabrødre Kloster var der, hvor der store Hospital og Communitæt nu er, saa at baade Klostrets og Kirkens Bygning endnu ere til overs. Disse Brødre havde Anseelse af megen Hellighed, hvorfor nogle Kongelige Personer hos dem udvalte deres Begravelse, som siden skal anføres.

St. Claræ Kloster. St. Claræ Kloster, som gav næstliggende Stræde sit Navn og er nu Odense Bispegaard, var en Stiftelse gjort kort før Reformationen, (441) af Dronning CHRISTINA Kong JOHANNIS Efterladte Enkedronning, hvilken ogsaa stiftede Klareboderne i Kiøbenhavn, som var et Kloster af samme Orden.

St. Giertruds Kloster. Et andet Nunne-Kloster kaldtes St. Giertruds, og eyede det Adelige Gods Giertrudsholm. Hvor det haver staaet, findes ikke i den korte Fortegnelse af Odenseiske Kirker og Klostre, som Hr. Professor Sören Anchersen, for mange Aar siden haver meddeelt mig, tillige med flere Antiquiteter.

St. Jørgens Hospital. Uden for Stadens Øster-Port, laae et Hospital og en Kirke, kaldet St. Jørgens; dets Brødre betienede de Syge, fornemmeligen de Spedalske, til hvis Pleye fordum fandtes St. Jørgens Gaarde uden for alle folkrige Byer, efterdi den elændige Sygdom, paa de Tide var gængse i alle nordiske Lande, hvortil andensteds er viis Grund og Anledning.

De fire Kirker, som siden Reformationens Tiid ere holdte ved lige, og af hvilke trende bruges saasom rette Sogne-Kirker, ere følgende.

St. Knuds Kirke. St. Knuds, nu Stiftes Cathedral eller hovet-Kirke, var tilforn de omtalte Knuds Brødres Kloster-Kirke, men blev siden agtet beqvemlest til en Sogne-Kirke, saa at St. Albani Meenighed, som siden 1641 havde søgt Graabrødre Kirke, lagdes 1618 til St. Knuds, og Biskopen befaledes her at holde Præste-Vielser, Provste-Møder og deslige Forretninger, som andensteds skeer i Domkirkerne.

Dens Bygning er gothisk og gammeldags, nemlig fra Aar 1093, da Indvielsen skeede, efter at Bygningen havde staaet paa i 12 Aar. I følgende Tider er ved Tilbygning skeet adskillige Forandringer. Imidlertid er Kirken nu én af de største og skønneste i Dannemark (442) særdeles

siden vores allernaadigste Kong FRIDERICH V. ved sin Giennemreyse 1750, behagede at tage den i Øyesyn, og fandt den værd at holde i god Stand, gav derfor Befaling at foretage en saadan Hover-Reparation, som strax skeede med mange tusende Rigsdalers Omkostning. Derved fik Mure, Stoele, Altere, Prædikestoel, Orgelverk og alt det indvortes, en meere modern Anseelse, og ved Malning og Forgylldning en nye Glands: Men nogle Alderdoms-Elskere beklage, at visse Antiqvitetær og merkværdige Monumenter, ved den Anledning, bleve ikke noksom iagttagne, ja til deels gandske ødelagte. Taarnets Spiir er anseeligt og paa de fire Hjørner omgivet med fire mindre Spidser. Muren er saa høy og det omkring liggende Land saa tet bebygget, at den, som har nogenledes gode Øyne, kand derfra see og tælle 80 Kirker, Herregaarde og Landsbyer. Mange Adelige og andre høye Stands-Personer, saavelsom Biskoper, Prælater og lærde Mænd, ligge her begravne, hvis Gravskrifter jeg i Marmor. Dan. Tom. I. fra pag. 215 seq. Haver opsanket, saavidt de mig vare bekiendte, da en god deel flere, af mindre Merkværdighed, findes i et Mfs, af B. BIRCHERODIO, som efter REESENII Maade haver været omhyggelig for at opsanke endogsaa det allermindste. (*)

(*) Af Adelsmænd findes her endnu nogle anførte, saasom Ebbe Munk til Fiælebroe 1622. Jörgen Kotte 1584. Hans Mule 1602. Hans Berneskov 1559.

Monumenter. Af nyere Tiders Monumenter, excelerer særdeles det, som Frue Anna Rumohr til Glorup, i dette Seculi Begyndelse, haver ladet oprette af skiønneste Marmor, over sin afdøde Herre, Hans Ahlefeld. Det er forfærdiget af den berømte Italienske Mester Thom. Qvilino, og haver kostet store Penge, foruden 4000 (443) Rigsdaler givne Kirken, saa og 8000 Rigsdaler Byens Fattige, af denne Enke, som kaldtes sit Seculi Tabita. Ellers ligger her begravet Grev Johannes de Dohma som 1574 døde i Nyeborg, efter at han havde gjort Kong FRIDERICH II god Tieneste. Ligeledes ligge ger de tvende tydske Rigsgrever Johannes de Hoya og Nicolaus de Tecklenburg, som begge havde tient i Lybekernes og Grev Christophars Armee mod Kong CHRISTIAN III. og begge faldt i Slaget for Assens 1535. Hvor paa lav man skal søge Kong ERICH LAM hans Gravsted, vides nu ikke, da hverken Gravskrift eller anden Efterretning er tilovers, men vist nok maa han her være begravet, efterdi alle vore gamle Krøniker komme deri overeens, at han, saasom keed af Regimentet, begav sig i Knuds-brødres Selskab og døde kort efter hos dem Aar 1147.

St. Knuds Helligdom. En vissere Efterretning haver man om Hellig KNUDS Leyersted, under Alteret i denne Kirke, siden Aar 1100 da hans Canonisation af Paven var besluttet og hans Legem blev optaget af St. Albani Kirke, for at føres med Procession og megen Solennitet herhid efter hans Broders Kong ERICH EJEGODS og hans Enkes-Dronning ÆTHLÆ Begiering. Først havde hun besluttet at føre hans Beene med sig til Flandern, som sit Fæderneland, men da Monkene foregave, at i deres Kirke var seet skinnende Tegn til hans Grav hos dem, og mange Syge vare helbredede, ved at forrette deres Andagt hos Kongens Reliquier, saa beholdt Odense den Ære, og fik tillige deraf god Nytte og Næring ved mange Andagts-Reyser (*Latin). Særdeles skeede dette paa den (444) saa kaldte Skrinleggelses Dag, som var XIII. Galend. Maji 1100. da her til faaes største Conflux af Mennesker, saa de ikke fandt Herberge i Staden. Biskop Hubaldus forrettede den Gierning, og hvad derom vidre var at melde, haver jeg anført i *Annal. Eccles. Dan.* Tom. I. pag. 232 – 38.

I de sildigere Tider, nemlig efter OL WORMII Beretning in *Fastis Dan.* L. I. C. 9. Anno 1582 er, ved en Reparation paa Kirkens **Alter-Fod**, aabnet den Hvelving, hvor Kongens Legeme var

indmuret. Kisten var af Kaaber forgyldt og blev strax efter nedsat paa sit Sted, men dens Efterlignelse taget og Gravskriften copieret, saaledes lydende:

*In coelo tutus Summo cum Rege Canatus
Martyr in aurata Rex bacque reconditus arca.
Qvi pro Justitiæ factis occisus inique,
Ut Christus vita, sic morte fatetur in ipsa.
Traditus a proprio, sicut deus ipse, ministro,
Atque petens potum, telorum pertulit ictum.
Lancea nec ne latus, ut Christi, pesorat ejus,
Spiritusque Sacris moriens Siciatur in astris.*

Vor Frue Kirke. Den anden Sogne-Kirke kaldes Vor Frue, om hvilken findes i et Mfs. Anno MCCCCCLXVII. Instaurata et renovata suit Basilica Magnæ Matri Virgini Othiniaë, hvoraf sluttes, at den ved saadan Reparations (445) Tiid haver været gammel og af Ælde trængende til Fornyelse. Bygningen er stor, skønt udvortes ikke meget anseelig. Taarnet haver intet Spiir, men paa én af Klokkerne staar A. HVITFRLDS Navn, da han maaskee haver foræret den. Prædikestolen er 1601 foræret af Jomfrue Ide Skenkel, som tillige med sine fire Søstre boede her i Byen. Af andre adelige Personer ligge her, Erich Bilde til Lindved med sine Fruer Karen Marsvin og Geve Brochenhuus. Jörgen Hartvigsen til Mørkegaards, død 1596, og Frue Anna Sehested: Hans Mule til Rislevgaard. Ulrich von Devitz og Frue Birgitta von Hahn 1680. Den lærde Ridder Jaspardus Henrici de Sandagergaard, som skal have været af de Qvitzovers Slegt, og Aar 1479 var den første Rector paa Kiøbenhavns Universitæt, meenes og at have sit Begravelse i denne Kirke, hvorom lidt mere i *Marmor. Dan. Tom. I. pag. 227.*

Provstegaarden. Kirkens første evangeliske Lærer navnlig Hr. Anders Rhoed, som døde 1552, efterlod sig en Hustrue, om hvilken i bemeldte Mfs. Findes antegnet dette, saasom merkværdigt, at hun var fem gange giftet, men forringede sig hver gang; thi efter Hr. Anders Rhoeds Død, fik hun en Præst paa Hindsholm, siden hans Successor. Den fjerde var en Degn, og den femte en Bonde. Til vor Frue Kirke hørde den saa kaldte Provstegaard, som nu er omskiftet til Bracqver for Rytteriet, men blev fordum beboet af en Prælat, hvis Værdighed der paa Stedet maa have været gammel, efterdi STEPHANIUS in Notis ad Saxon Gram. Siger: Anno 1184 Andreas Præpositus Othiniensis subscripsit Privilegiis Ecclef. Othon. A Canuto filio Valdemari datis.

St Hans Kirke. Den tredje Sogne-Kirke i Odense er St. Johannis, hvilken før Reformationen var en Kloster-Kirke, tilhørende Johanniter-Ordens (446) Brødre, som tilforn er meldet. Bygningen er stor og anseelig, dog ligesom den forrige, uden Spiir paa Taarnet. Anno 1750 blev derpaa giort en bekostelig Reparation, og tillige den Forandring, at nogle Capeller ved Siden, paa hvilke saaes de Gyldenstierners Vaaben, bleve førte under et Tag, og den samtlige Bygning giort til en Kors-kirke. Til dens Meenighed hører blant andet det Kongelige Slør, og uden for Byen de saa kaldte Skibhuse ved Stege-Strand, hvor Odense Skippere boe. Til Tieneste for Garnisonen og flere fremmede, haver man i dette Seculo, begyndt at holde her hver Onsdag, en Prædiken i det tydske Sprog. Blant de Adelige, som have deres Gravsteder i denne Kirke, er Claus Rønnov, Rigens Marsk, en navnkundig Mand og Fader til Biskop Carl Rønnov, han døde 1453. Jochum Hardenberg til Sandholt og Hvedholm 1542 Mogens Rud 1559. Eiler Bryske til Dalund 1529, med sin Søn Claus Bryske 1537

om hvilken sidste Opskriften giver tilkiende, at han døde i en Duel: Ense æmuli occubuit. Videre Geheimeraad og Stifts-Amtmand Friderich Gedde til Hindemaa og Nørskov 1717.

Det merkværdigste Monument i denne Kirke er over Predbiörn Putbusch og hans tvende Fruer, Vibeke og Anna, hvis Descendent Baron Rudolph Abraham Putbusch med sin Frue Anna Catharina Krag, Friherinde til Kiørup, i en Opskrift af Anno 1674, give om Familien følgende Efterretning. ”Salig Predbiörn Friherre von Putbusch Ridder og Dannemarkes Riges Raad, hans Fader var Niclaus Friherre von Putbusch hvis Frue var Birgitta Eberhardi von Moltken. Hans Hr. Farfader var Pridborius Tertius, Friherre von Putbusch, Kong ERICI til Dannemark hans Raad, der fornyede (447) det Freds Fordrag ned Svensken Anno 1376. Hans Farfader Henningius Secundus, Friherre von Putbusch som var Vizilai Fyrste af Ryhen hans Søn, der ikke ville føre sin Fyrstelige Titul, formedelst at ved store Kriges Besværinger, hans Fyrstelige Midler bleve svækkede, lod sig derfor kun kalde Friherre von Putbusch, som endnu hans Efterkommere kaldes. Vizlai Fader var Raze, en Fyrste af Ryhen, der bekrigede og tvingede de Lybeker og deres Stad, som først bar bygt af hans Fætter Critone, som da var Fyrste udi Ryhen, Meklenborg og Holsten”.

Graabrødre Kirke. Den fjerde Kirke i Odense kaldes Graabrødre Kirke, fordi den haver tilhørt det næstliggende og siden til bedre Brug anvendte Franciscaner eller Graabrødre Kloster, som Aar 1343 blev indviet af Biskop Nicolao Jonsen. Den er nu ikke længere en Sognekirke, men var det dog, siden Reformationen, paa nogen Tid, nemlig fra Anno 1541 til 1618, da den afbrudte St. Albani Kirke forrige Meenighed søgte hertil, i hvilken Anledning nogle forefundne Mfs. Vrangelingen have tillagt Graabrødre Kirke, St Albani Navn. Men da Meenigheden voxte til og den langt større St. Knuds Kirke, efter Klosters Secularisation, stod ledig, saa blev den, paa Borgerskabets Ansøgning, af Kong CHRISTIAN IV. i sidstbemeldte Aar indrømmet dem til en Sogne-Kirke, og Graabrødre Kirke siden alene brugt til at holde Liig-Prædikener i, helst eftersom mange høye og lave havde her udvaldt deres Gravsted, og det af den betydelige Aarsag, at man i Pavedommets Tiid meente desto vissere at tage Deel i disse Minoritets eller Tigger-Brødres overflødige Fortieneste. I saadan Tillid blev denne Kirke, som er maadelig stor og ziret med et smukt Spiir, samt en prægtig (448) Alter-Tavle, anseet for værdigst til adskillige Kongelige Personers Begravelse-Sted. **Kongelige Monumenter.** Først ligger her Kong JOHANNES med sin Dronning CHRISTINA, hvilke begge i fuld Størrelse sees forestilt paa en i Væggen indmuret stor og brun Marmorsteen. Dernæst Kong CHRISTIAN II med sin Broder Hertug Franciscus, og sin Søn Johannes som døde i Regensborg. Paa begge Siderne i Choret ere udhugne Kong JOHANNIS og hans Dronnings Fæderne og Moderne Vaabner indtil firde Led, hvilket giver Kirken ikke liden Prydelse. Dog er denne størst af Alter-Tavlen, som forestiller Christi Lidelse i kunstigste Bildhugger-Arbeyd, og med saa stærk Forgyltning, at den af alle Kunst-Dommere admireres, og Gerh. Mercator i sin Atlante pag. 110 siger, at den i gandske Europa ikke skulle finde sin Lige, hvilket staaer der hen. Høybemeldte Dronning CHRISTINA, hvis her nedsatte Lig blev, efter hendes Villie, indsvøbt i en Graabrøder Monke-Kappe. Anvendte stor Bekostning derpaa, og man siger, at da dette Kunst-Stykke engang i forrige Seculo skulle have været forflyttet hen til St. Knuds Kirke, fandt man, ved at bryde Alter-Muren, en Seddel med mange Forbandelsers Trusel for dem, som saadant i følgende Tider ville foretage, hvorover man afstod fra det Forsæt. Blant andre Monumenter, er i denne Kirke endnu merkværdig, et saa lydende: Anno 1580, is der Ærbar und Ernest Gerdt Ranzow tom Botkamp, Povelsom albier entleidet. En udførligere latinsk Inscription, som kan læses i *Marmor. Dan.* Tom I

225 forklarer, at det skeede 1580 da mange Holstenske Herremænd vare her i Følgeskab med Hertugerne, som toge Lehn af Kong FRIDERICH II.

Saa ligger og her denne Kirkes første Lutherske Præst, ved Navn Hr. Jacob Frost, hvis Nidkiærhed i Reformationens Tiid, mod vantroende Epicuræer, saavel som mod overtroende Monke, udtrykkes i hans Epitaphio saaledes:

*In Monachos Hostes Domini vafrosqve Sophistas
Suscepti belli prospera Signe tulit.
Sed neqve divitibus pravis Satrapisqve pepercit,
Qvos tennit Studium, sæde Epicure, tuum.*

Fremdeles ligger her Hr. Peder Lykke, død paa Sandholt 1534 Valdemar Winsflet 1435 hvis Mandom roses af HVITFELD. Videre, Hans Strangenette som hasteligen blev tagen af Dage den 9 September 1598 med sin Frue Mette Urne. NB. Denne Mands Døds Maade var af samme Slags, som i vore Tider Landsdommer Ahasw. Bekkers i Siælland. Mfs. Siger, han havde vundet for Landstinget en Proces mod sine Bønder. Da han drog hjem passede de ham op ved Aasum og huggede ham smaa med deres Høeleer. De undgik ikke deres fortiente Straf, men bleve samtlig parterte og lagte paa Stieler.

Det Kongelige Slot. Næst Kirkerne, ere i Odense en Deel andre offentlige Bygninger at erindre, nemlig først det Kongelige Slot fordum Odensegaard, liggende ved Byens Nordre-Side, paa samme Sted, hvor tilforn var St. Hans Kloster. Da dette fandtes overflødigt at vedligeholde, lod Høysalig Kong FRIDERICH IV. nogle Aar før sin Død, dets Steene anvende til at opbygge et Palads, hvor Hof-Staten kunde opholde sig paa sine Reyser igiennem Fyen, helst efterdi det ældgamle Slot i Nyeborg, saasom til Beboelse ubeqvemt, samme Tid blev afbrudt, og nogle af dets Materialer førte (450) her hid. Bygningen som indslutter en firekantet Plads, bestaaer af et Corps de logis 70 Alne, og tvende Side-Fløye af samme Længde. Ved Siden ere Staldhuse og bag ved en skøn Lysthave, samt en Hovet-Alee som giver behagelig Udsigt. I begge Slottes Etager ere vel indrettede og meublerte Gemaker. Fra Slottet gaaer en hvelvet Gang, som giver Samfund med St. Hans Kirke. Paa dette Slot endte Høystbemeldte Bygherre Kong FRIDERICH IV. sine Dage den 11 October 1730 og førend det Kongelige Liig blev bortført til Roeskild, holdtes her i næstliggende Kirke, den sædvanlige Ligbegængelse. Paa Odense Slot haver Stiftets høye Befalings-Mand sædvanligen sin Residentz, naar Hoffet ikke er tilstede. (*)

(*) Fortegnelse paa de Lehns mænd og Stiftamt mænd, som have været i Otthense, saavidt man veed, fra Anno 1500 Claus Daae 1500. Eiler Bryske, døbt 1529. Niels Jepsen døde 1631. Anders Emmichsen 1537. Erich Krummedige 1540. Jacob Hardenberg 1542. Eiler Hardenberg 1543. Eiler Rönna 1550. Jörgen Brahe 1552. Jörgen Skikel 1556. Peder Bild 1557 Otto Rud 1559. Eskild Giøe Henrichsen 1561. Arild Urup 1562. Peder Munch 1563. Evert Bild 1564. Erich Bille 1566. Erich Rosenkrantz 1570. Hack Ulfstand Holgersön 1572. Erich Rosenkrantz 1575. Den samme nu igien som førhen. Jörgen Marsvin Pedersön 1576. Knud Rud 1604 Marqvard Bille 1612. Christen Knudsen 1617. Holger Rosenkrantz 1618. Henning Walkendorf 1629. Henrich Lindenow. Erich Banner. Helmuth Otto Winterfeld. Diderich Schult. Joachim Pritzbuier. Friderich Gede, døde 1717. Christian Lente. Christian Sehested, døde 1740 Christian Greve af Rantzau, til 1761. Carl Juel.

At i de ældre Tider haver været et andet Kongeligt Slot i Odense, dertil findes nogle Spoer i Kong SVEND GRATHES Levnet; SAXO siger Libr. XIV. At da han beredte sig til Forsvar imod sine tvende (451) Rivaler KNUD og WALDEMAR, samlede han sine Folk paa Slottet i Odense og tog dem i Troeskabs Eed, hvilken én af dem ved Navn Sune forsagede ham, fordi hans Fædernegaard var hannem fratagen. **Nesbye Hovet Slot.** Om dette Odense Slot have været Nesbye Hovet Slot, som laae gandske nær ved og fordum var en skøn Fæstning, veed jeg ikke til visse, men skulle snart formode det. Samme laae meget fordeelagtig og tillige behageligt, ved Siden af de ferske Søe, som bærer Navn deraf. Nu er alene Volstedet og nogle Rudera til overs. Kong HANS, som meget elskede Odense og undertiden opholdt sig der længe tillige, boede sædvanligen paa Nesbye-Hovet Slot. Men hans efterladte Enke-Dronning CHRISTINA udvalgte sin Boelig i St. Claræ Kloster, hvilken hun selv havde stiftet hvor Bispe-Gaarden nu er, og endte der sine Dage, som tilforn er meldet.

Lands-Tinget. Lands-Tinget i Odense, som ligger ved det store Torv, er en god og anseelig Bygning, opført i dette Seculi Begyndelse. Paa det Sted var tilforn en gammel Bygning, kaldet Adelens Gaard eller Forsamlings Huus, maaske det samme, som Hvitf. I Kong ERICI POM. Levnet kalder det Stetinske Huus, da opbyggt i Odense.

Raadhuset. Ikke langt derfra, næst ved Flakhavns-Torv, dog paa den store Gade, ligger Raadhuset, som er en stor og anseelig men gothisk Bygning, ziret paa Muren med mange smaa Steen-Columner. Oven paa er en skøn stor Forsamlings-Sahl og ved Enderne adskillige Contorer og andre Værelser. Neden under er Bye-Tinget, samt Arrest-Kamre, Veyer-Boden og Natvægternes Forsamling.

Jomfrue Klosteret. Det adelige Jomfrue Kloster, liggende nær ved det store Torv, er en god og massiv men gammeldags Bygning, hvilken haver tient (452) nogle af de sidste Catholske Biskoper til deres Residentz, ligesom Knud Gyldenstjerne der blev arresteret paa Kongelig Befalning 1536. Biskop Jens Andersen, med Tilnavn Bellenakke, lod den paa Stiftens Omkostning bygge 1504, og derpaa sette en Opskrift, som tilkiendegiver Korn-Prisen paa den Tiid, nemlig R. P. D. Joh. And. Episcop Othin. Hanc curiam coepit, Anno dom M. D. IV. consummavit illam M. D. VII. Erectionis Anno primo valuit modius annonæ tres folidos, seqventi qvatuor, caeteris ut communiter. Siden Reformationen have adskillige adelige Familier beboet Gaarden, og tilsidst bemeldte Klosters Stifterinde, Høyædle og Velbaarne Frøiken Karen Brahe til Hvedholm og Østrupgaard, hvilken Aar 1716 omskiftede det til et adeligt Jomfrue-Kloster, og lagde dertil Østrupgaard med mere af hendes Fædreearv, samt paatog sig selv at være den første Priorinde. Damerne, som maa være af indfødt Dansk Adel, holde felleds Bord, men have ellers god Magelighed, Opvartning, og en skikkelig Pension. **Dets Bibliothek.** Ligesom Stifterinden var en velbelæst Dame og Elsker af Sindets Dyrkelse, saa haver hun ikke efterladt at forsyne Klostret med et smukt Bibliothek, som særdeles excellerer i Danske Bøger, over hvilke Magister Lind haver ladet trykke en Catalogum, som indeholder adskilligt til Oplysning i vort Lands Historia Litteraria, særdeles angaaende visse Danske Skribenteres Levnet.

Gymnasium. Odense Gymnasium haver en liden Bygning næst ved St. Knuds Kirke, i Samfund med Consistorio, og er 1755 næsten af nye opbyggt. Neden under ere tvende Auditoria, hvor fire Professorer holde deres daglige Forelæsninger. Oven paa er et lidet Bibliothek og nogle

mathematiske Instrumenter. Stiftelsen Aar 1621, samt dens Befordrere (453) gives tilkiende ved følgende Opskrift: Deo Ter optimo Maximo et Ecclesiæ, hoc collegium statuit sereniss, et Potentisk, Rex Daniæ et Norveg. CHRISTIANUS IV. Proxeneta viro Illustri er generoso, Domino Oligero Rosencrantio, Domino de Rosenholm, Rehni Daniæ Senatore et Othon. Præsiede ampliss. MDCXXI.

Anno MDCCLV. Renovatæ et fere de novo exstructæ sunt hæ Ædes, munisicentia Augustisfime Regis FRIDERICI QVINTI Regis Daniæ et Norvegiæ. Om dette Gymnasii Skiebne og dets Lærere indtil nærværende Seculi Begyndelse, handler Hr. Prof LAURENTIUS LUJA i en trykt Oration, og om de adskillige Donationer, som hertil ere henlagte, samt Professorernes og Gymnasiasternes Pligter, efter den Kongelige Fundatz, af 18 Februarii 1621 samt senere Rescripter, Hr. Justitz-Raad H de HOFMAN i sine samlede Fundatzers Tom. V. pag. 8 seqv. De 12. Gymnasiasters aarlige Stipendium 20 Rdlr.

Latinske Skole. Foruden dette Gymnasium, haver Odense, fra Dronning MARGRETHES Tiid af, og ved hendes Gavmildhed (*), men efter Reformationen ved mange andre gode Stiftelser, en stor og vel beneficeret Latinsk Skole, liggende paa St. Knuds Kirkegaard, af god Bygning og Indretning saavel til 5 Classer som til fire Høreres Boelig. Angaaende det som Tiid efter anden er henlagt til Rectors Conrectors og Hørernes Løn, samt et stor Tal Disciplers aarlige Stipendia og daglige Spiisning i det Kongelige Communitæt (**) finde udførlig Efterretning (453) i bemeldte Hofmanske Samling af Fundatzer Tom. V. fra pag. 52 seqv. **Hospitalet.** Sammesteds pag. 155 seqv. kand ligeledes eftersees Omstændighederne af Odense Hospital, som næst Vartou i Kiøbenhavn er vel det rigeste Fattig-Huus i Dannemark, underholdende 134 Lemmer, tillige med deres Opvartere. Det haver foruden mange Kirke-Tiender og andre Donationer, over halvfemte Hundrede Tønder Hart-Korn og 26000 Rdrl. Capital paa Rente. Ved Hospitalet ere syv Daare-Kister for Afsindige, og desuden et Apartment til tungsindige Mennisker. Hospitalet ligge ved Siden af Graabrødre-Kirke og bestaar af Franciskaner-Klosterets gamle Bygninger, som nu ere meget ombygte og forbedrede. Derved ere en egen Kirke, med Præst og Degn, hvilke have Paarup Landsbye-Kirke som et Annex. See Hofmanske samlede Fundatzer Tom. V. pag. 146 sequent.

(*) Om den ældre Skoles Stiftelse af Biskop Nicolao og dens Bekræftelse ved Hans Eftermænd, see noget lidet i Annal. Eccles Dan. Tom. II p. 7. 166. 175. 597.

(**) Ved god Administration er Communitætet nu i den Stand, at 48 Skole Discipler der kunde frie spises eller og nyde ugentlig Penge for deres Kost.

Doctors Boder. Doctorens Boder, hvis Stiftelse tilkiendegives ved den Opskrift: Deo opt. Max Jussu et legato Hieron. Thenneri, Hasfi. J. U. Doct. Reg. Confilarii, ædes has pauperum usui et commodo Magdalena Hamsfortia, Cornelii F. exstrui. CIC, IC, XC Contra hujus legati Sanctionem facere liceat nemini. Si quis adversus fecerit, infelix et maledictus esto, donee resipuerit.

Siæle-Boder. Nogle andre saa kaldte Siæle-Boder ere her stiftede af en adelig Frøiken ved Navn Pernille Lycke.

Tugthuset. Til Trusel og Tvang for modtvillige Betlere er her Anno 1752, paa Kongelig allernaadigst Befaling, og ved Foundation af samme Aar 22 May, indrettet et saare nyttigt

Manufactur-Huus, (455) beliggende lige over for Bispe-Gaarden, og over Porten betegnet med følgende Opskrift.

Et dobbelt nyttigt Huus, som dobbelt Nytte bringer,
Det lærer Flittighed og Betleriet tvinger,
Vor Store FRIDERICH, vor Kong Eyegod,
Paa begge Deelee har saa vislig raadet Bod.

Husets Indretning haver kostet 8000 Rdlr. og hvad som ikke ved Arbeyd kand vindes, tager man af Collecter og frivillige Gaver.

Lærde Mænd fra Odense. I adskillige Embeder haver Odense haft mange lærde Mænd, som her ikke alle kunde anføres, dog vil man nævne nogle saadanne, som her ere komne til Verden og blant andre have gjort sig særdeles meriterte, saasom:

Jacob Windslöv Med. Doctor og Professor til Paris. En mand som gandske Europa haver admireret for hans store Opdagelser, særdeles i den Anatomiske Videnskab. Hans Fader var Magister Peder Windslöv, Sogne-Præst til vor Frue Kirke. Hans mange Skrifers Navne finde her ikke Sted. Peder Balslev Doct. Medicinæ. som meest opholdt sig til London i Engeland og der indlagde stor Ære.

Niels Wichmand Med. Doctor og Professor til Lund i Skaane.

Magist. Jacob Sperling, Provst i Odense og Sogne-Præst til St. Knuds Kirke.

Magist. Elias Naur, S. S. Theol. Profess. Ved Gymnas.

Magist Thomas Broderus Bircherodius, Eloqvent. Professor ved Gymnas, en af de største Philologis og Antiqvariis her til Lands.

Magist. Laurentius Luja, Profess. Philosophiæ. (456)

Ericus Mule, Græcæ L. Profess. Tillige en stor Jurist.

Magist. Johan Georgii Sadolinus, Poeta Laureatus, Præst i Laaland.

Om de nu levende, maa Efterkommerne gjøre Erindring, og om de her opregnte Mænds Skrifter, gives Beretning i Historia Litteraria.

Lehns Solennitteter i Odense. Som et Tilhæng ved Odense Stads Historie, vil jeg endnu lidet udførligere beskrive de store Solennitæter, som her ere holdte Aar 1580, da trende Fyrster af Slesvig og Holsten, nemlig Hertug *Johannes* den ældre og Hertug *Adolph*, begge Kong FRIDERICH II. Farbrødre, saa og Hertug *Johannes* den yngre, Konens Broder, bleve belehnte med Fyrstendømmet Slesvig, ja Kongen selv for sin Deel tog samme Land til Lehn, af Dannemarks Krone. En rar og merkværdig Forretning, som Fyrsterne længe havde vegret sig ved, men endelig maatte finde sig i, og hvor til Odense Bye blev udseet som den beqvemmeste. Chytræus, Resenius, Olearius og flere have meldet noget her om, og af deres Beretninger vil jeg sammedrage det merkværdigste, saasom Stadens Historiske vedkommende, helst da, for den Aarsags Skyld, nogle Huse i Odense bleve afbrudte og ombygte, samt det store Torv dertil udvidet og indrettet.

Indtoget skeede i bemeldte Aar den 30 April saaledes: Hertug *Johannes* den ældste af Haderslev kom med 297 Heste, Hertug *Adolph* af Gottorp med 496 Heste, og Hertug *Johannes* den yngre af Sønderborg med 132 Heste, alle omgivne med deres Hoffinder og Herremænd, paa det kosteligste udstaferte. Kongen reed dem en Miil Veys i Møde, med 1500 Heste, saa at de paa det venligste

bleve modtagne, og i de til dem bestilte Qvarterer vel forsynte. Den anden May, om Morgenens tidlig (457), begav sig de tre Hertuger, tillige med den Kongelige Statholder Henrich Rantzov, samt nogle Landraad og Kongelige Hoftienere, uden for Stadens Vester-Port, paa aaben Mark, og afdeelede deres Mandskab i trende Hobe, hver under sin Fane. Hovet-Fanen, hos hvilken Hertugerne holdt, var rød, den Slesvigske Fane guul med to blaa Løver, og Landet Femern, saasom et Lehn for sig selv, blev forestillet ved en blaa Fane, i hvilken stod en forgylt Krone. (*)

(*) At den Slesvigske Fahne baade var ilde Heftet paa Stangen og af Vinden kom i stor Uorden, saa den sammensvøbtes frem for de andre, det anseer ADAM OLEARIUS p. 53 som et ønskeligt Omen, hensigtende til det Gottorpske Huses Anno 1658, ved Sverrigs Hielp, aftvungne Souverainete. Det var i hans Tiid Mode at udtyde Omina. Nu omstunder kunde man giøre en gandske anden Forklaring der over Fahnen blev indviklet.

Efter at man saaledes paa marken havde stillet sig i Orden, bleve Fanerne svingede og den gandske Skare reed ind i Byen, indtil det Store Torv, hvor et herligt med rødt Klæde overdraget og med Tapeter behængt Theatrum var oprettet. Der havde Kongen allerede indfundet sig til Hest, ledsaget af Rigers Raad og mange Adelsmænd til Fods, saa og 100 Drabanter klædte i guul Fløyel, og tvende Herolder som bare Kongens Vaaben og Insignis. Oven paa en sort Fløyls Hat bar Kongen sin Guld Krone, tilheftet med en Snoer af Guld og Perler.

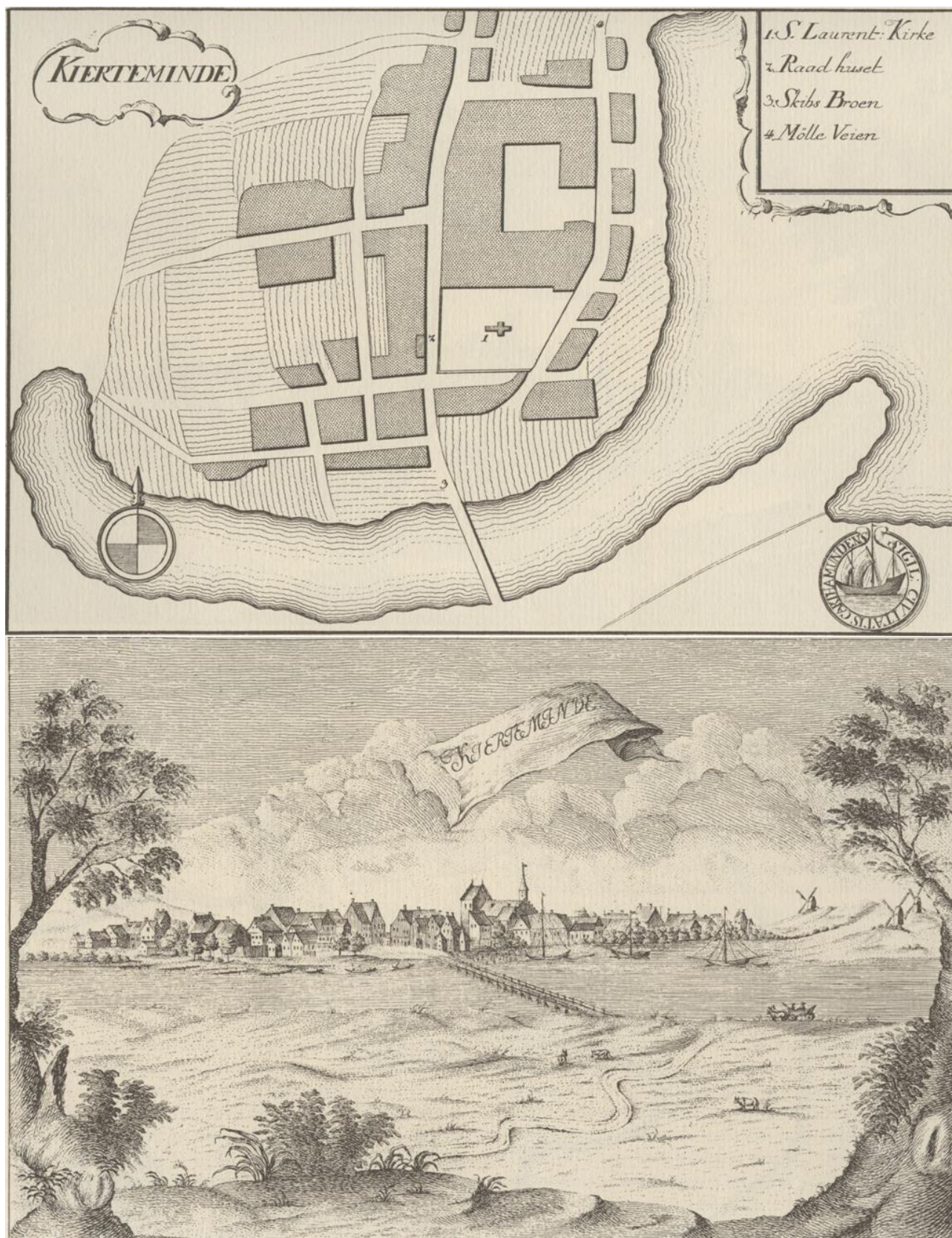
Paa Theatro var den Kongelig Throne, hvor Hans Majestet satte sig, og Dannemarks Riges Raad stode omkring ham paa begge Sider. Fyrsterne sendte i deres Navn tre Herremænd op til Kongen, for at udbede sig Landene til Lehn, nemlig Hertug Joh. Senior af Haderslev (458) hans Sendebud var Johan von der Wisch, Hertug *Adolphs* af Gottorp, Benedict Alefeld, og Hertug *Johannes*, den yngre af Sønderborg hans, var Hans Blom. Men da Kongen selv beholdt sin Deel i Landet, saasom et Lehn af Dannemarks Krone, saa sendtes ogsaa i hans eget Navn til ham selv, Statholderen Henrich Rantzov. Disse fire knælede hver tre gange for Kongen, og Johan vor der Wisch holdt en Tale, hvis væsentlige Indhold bestod deri, at eftersom alle gamle Stridigheder og Misforstaaelser, angaaende Slesvig og Femerns Lehn, vare i foregaaende Aar 1579, grundig afgjorte, da havde Fyrsterne nu sendt dem til Hans Kongelige Majestæt og Dannemarks Riges Raad, saasom Lehns-Herrer med sømmelig Ærbødighed, indstændigst at bede om Landenes Forlehning ved Fahns Overgivelse, hvorimod de fandtes villige til at love og sværge Hans Kongelige Majestæt og Dannemarks Krone, den skyldige Troeskab og fidelitet, samt saadan Lehns-Eed troeligen at holde og denne Velgierning med behagelig og muelig Tieneste at forskyldte af Kongelige Majestæt og Dannemarks Rige. Herpaa lod Kongen ved sin Cantzler Niels Kaas give et Giensvar, som indeholdt bemeldte Ansøgnings Igientagelse, og derpaa den Erklæring, at Fyrsternes Tilbud blev antaget, følgelig ville Kongen baade lade Fyrsterne og hans egen Søn, Fane-Lehnsviis Investere og belehne mes Fyrstendømmet Sønder-Jylland og Landet Femern. Da Sendebudene havde bragt deres Principater dette Svar, begave Fyrsterne sig under den røde Hovet-Fane, og med deres gandske Følgeskab, afdeelt i 30 Geled, 9 Personer i hvert Geled, gik de tre gange omkring Thronen. Dernæst knælede de forbemeldte fire Sendebud i Fyrsternes Navn, for Kongen og aflagde Troeskabs Eed, saaledes som (459) den af Cantzleren Niels Kaas dennem blev forelæst, leggende derved deres Fingre paa det Nye Testamente, som holdtes af Rigers Marsk Peder Gyldenstjerne. Da dette var skeet, stod Kongen op af sin Throne og begav sig, tillige med Fyrsterne, under den røde Hovet-

Fane, paa hvis Stang de samtlig lagde deres Hænder, og Kongen sagde: Saa belener og investerer jeg Eders Kiærligheder og mig Selv, samt min kiære Søn med Fyrstendømmet Slesvig og Landet Femern i den hellige Treenigheds Navn, og vil efter Lehns og Blods-Broder, tvivler ikke heller paa Eders gode Tilbøyelighed mod mig og Dannemarks Rige.

Strax derpaa. Blev alle tre Faner, ved Herolderne nedkastede af Theatro blant den Meenige Mand, som i stor Mangfoldighed opfyldte Torvet, og der givne til Priis, saa at enhver som vilde, greb til og tog et stykke deraf, for at giemmes til Erindring. Cantzleren overgav enhver af Fyrsterne sit Lehn-Brev, behængt med Seiglet i en Guld-Æske, og annammede derimod deres Reversal-Brev. Taksigelsen skeede i Fyrsternes Navn ved Hans Blom, og i Kongens Navn, saavidt Hans Majestæt, i denne Actu, forholdt sig baade active og passive, eller som Lehns-herre og Lehntager, ved Statholderen Henrich Rantzov. Ved denne Forretning lode sig tre Herpouker oh 36 Trompetre ideligen høre. Da Kongen forlod Theatrum, blev det med sit Betrek af rødt Klæde og anden Zirats, ligesom tilforn Fanerne, given til Priis, og Almuens Mangfoldighed, som aldrig saaes større i Odense, holdt sig lystig med at deele Levningerne, eftersom enhver var stærkest til; De følgende Dage bleve tilbragte med Tractamenter og Lystigheder, men ogsaa af nogle (460) Familier med Bedrøvelse, da det her gik efter Ordsproget: *Extrema gaudii Luctus occupat*. Nogle af den Holsteniske Adel komme i indbyrdes Trette og Slagsmaal, saa at særdeles Gerdt Rantzov til Botkamp 26 Aar gammel i en Duel blev nedlagt af Fridrich Brokdorf, og begravet i Graabrødre Kirke.

Kierteminde. Navnets oprindelse. En anden Kiøbstæd i Odense-Amt er Kierteminde, liggende fra Odense mod Nordøst to og en fierdeel, fra Nyeborg 3 Mile. Navnets sidste Stavelse betegner her, ligesom ved Travminde, Varneminde og flere Steder, kiendelig nok den Munding eller Aabning af en inden for liggende Fiord, som der haver sit Udløb under en meget lang Broe, paa hvilken falder al Indkiørsel fra Landets Søndre Side til Byen, saavelsom til den der bag ved liggende Peninsul Hintzholm: Men om den første Stavelse vil sige saa meget som ei Kiært eller ønskeligt Minde, *Gratum nautis ostium*, skal jeg ikke sige, thi længere ind i Fiorden, udi Kiælstrup Sogn, ligger den Landsbye Kierting, som maaskee er ældre end Kiøbstæden. Nogle hentyde Navnet til en Kierte eller Kerte, saa kaldes i Jylland en Lysestage, maaskee af det tydske Ord Kâtze, og da maatte Meeningen være, at man fordum havde her holdet et Lyse-Taarn med Nat-Ild eller Blus, som Advarsel for de Søfarende. Dersom saadant haver haft Sted, da erindrer det tillige en Sag, som af vissere Grunde er vel bekiendt, nemlig Byens langt større Næring af Seylads eller Skibsfart i forrige Tider. J. J. PONTANUS kalder den pag. 722 *egregiam er portu poprtunam cicitatem*, en ypperlig Bye med en beqvem Havn.

Havnen. Hvad Havnen angaaer, da haver den længe siden været anseet for én af de beste i Fyen, og tient ikke alene Byens egne Borgere, til (461) at udskeibe næstliggende meget fede og frugtbare Egnsskillige gode Vahre, men ogsaa var den en ordentlig Lade-Plads for Odense Kiøbmænd, om hvilke allerede er berettet, at de indtil mod forrige Seculi ende lod føre paa Vogne alle deres Vahre til og fra Kierteminde, efterdi de den gang endnu ikke troede, at man med tilladte Fartøi kunde komme igiennem den lange Fiord til Stege-Strand.

Nogle meene, at en Hollænder, som ved Storm blev dreven derind og slap lykkelig igiennem Grundene, var den som først viiste dem en Vey, hvilken Nøden havde lært ham selv. Andre ville ikke tilstaa en Udlænder Ære af den Opdagelse: Men i hvor om alting er, da blev dette unegtelige Gavn til Skade og Nærings Afgang for Kierteminde. Hertil kom dette, at denne Bye nogle Aar tilforn, nemlig 1659 leed største Skade af vore egne og de allierte Hollandske Skibe. Disse komme med nogle tusende Mand, under Feldt-Herre Schacks Commando, til Kierteminde, for at gjøre Landgang i Havnen. Saadant søgte den Svenske Besætning at forhindre, følgerigen maatte samme fordrives, og det kunde ikke skee anderledes, end ved at nedskyde Byens beste Huse, som laae nærmest ved Vandet, og bleve omskiftede til Steenhobe, af hvilke de siden ikke have kundet reyse sig, da Søefarten kort efter tog af, saavidt samme blev dreven af de Odenseiske Kiøbmænd, som tilforn er meldet.

Byens Privilegier. Kierteminde er vel gammel, men haver dog ligesom de fleste andre Kiøbstæder, ikke meget gamle Breve at fremvise. Det ældste er af Kong ERICO POMERANO, givet 1413 til Stadfæstelse paa forrige Kongers Breve. Derhos gives dem samme Rettigheder som Svenborg og Foborg. Deres Byefred skulle strekke sig fra Boesbek vesten paa indtil Liungs-Led, og paa den anden Bek over Sundet, indtil det (462) gravede Dige Sønden for Sundet. Item alle ulovlige Havne imellem Knuds-Hovet og Fyens-Hovet skulle afskaffes. Kong CHRISTOPHER III. Brev af 1441 tillader Byen at holde hver Onsdag et Torv, som næstboende Bønder skulle søge. Kong CHRISTIANI I Brev af 1460 giver Borgerne frie Græsning i Veile-Vang. Kong CHRISTIAN II Brev 1516 paa en Skieppe Korn af hver Bonde i Bierge-Herret paa Hindsholm, til Broens Vedligeholdelse, item om Broepenge af alle som skibe Korn ud. CHRISTIAN III Brev 1558 paa Kronens Eyendom Gedskov. Anno 1508 førde Byen en vigtig Proces mod Palle Andersen til Hverring. Afsagdes Dom paa Herredag i Odense, af Kong HANS, Biskop Jens Andersen, og Rigens Raad.

Byens Næring. Byens Næring bestaaer fornemmelig i Korn-Handel, særdeles med Malt som tørres og udføres i temmelig Mængder. Indbyggernes aarlige Consumption bedrog sig 1764, til 1705 Rdlr. Borgernes sædvanligt Tal er kuns et hundrede, og deres Øvrighed en Kongelig Byefoget. De tvende aarlige Markeder holdes den 26 Junii og 22 October, Kirken som bærer Navn af S. Laurentio bygt 1476 er en maadelig god Bygning med et lidet Spiir og indvortes vel beprydet, særdeles paa Borgemæster Johan Glysings Omkostning, hvilken Mand desforuden ved gode Legata, haver her stiftet sit Navns Ihukommelse: Den Rothskenske Familie og flere have i Kirken deres Begravelse, dog uden udførlig Efterretning.

Det Sextende Capitel
Om Ruggaards Amt tillige med Herregaardene
I begge disse Amter.

Rugaards Amt. Rugaards Amt, som tillige med forrige, sorterer under Odense Amtstue, er ikkun lidet, og bestaaer alene af 13 Kirke-Sogne i Skoubye-Herret. Mod Sønden og Østen indsluttes det ved Odense Amt, mod Vesten ved Hindsgavls Amt og mod Norden ved det store Belts salte Vand. Grunden er noget sandagtig, dog vel dyrket og ikke ufrugtbar. Særdeles avles her den beste Rug og Boghvede, saa og megen Dansk Kommen og mange Gule-Rødder, som kaldes Bogense Rosiner for deres Sødheds Skyld, da de udføres blant andre Landets Vahre. Skoven haver tilforn været overflødiger endnu omstunder, dog seer man ved Herregaardene og fornemmelig ved Rugaard som Amtet bærer Navn af, en herlig Opelskning af ung Egeskov. Ferske Vande ere ikkuns faa, men af Havet gives ved Bogense og i dens Egn adskillige Slags gode Fiske. Bønderne som tilhøre deels det Kongelig Rytter-District, deels Grevskabet Gyldensteen og adskillige Herregaarde, nære sig vel.

Sogne-Kirker, Landsbyer og Gaarde, ere efterfølgende:

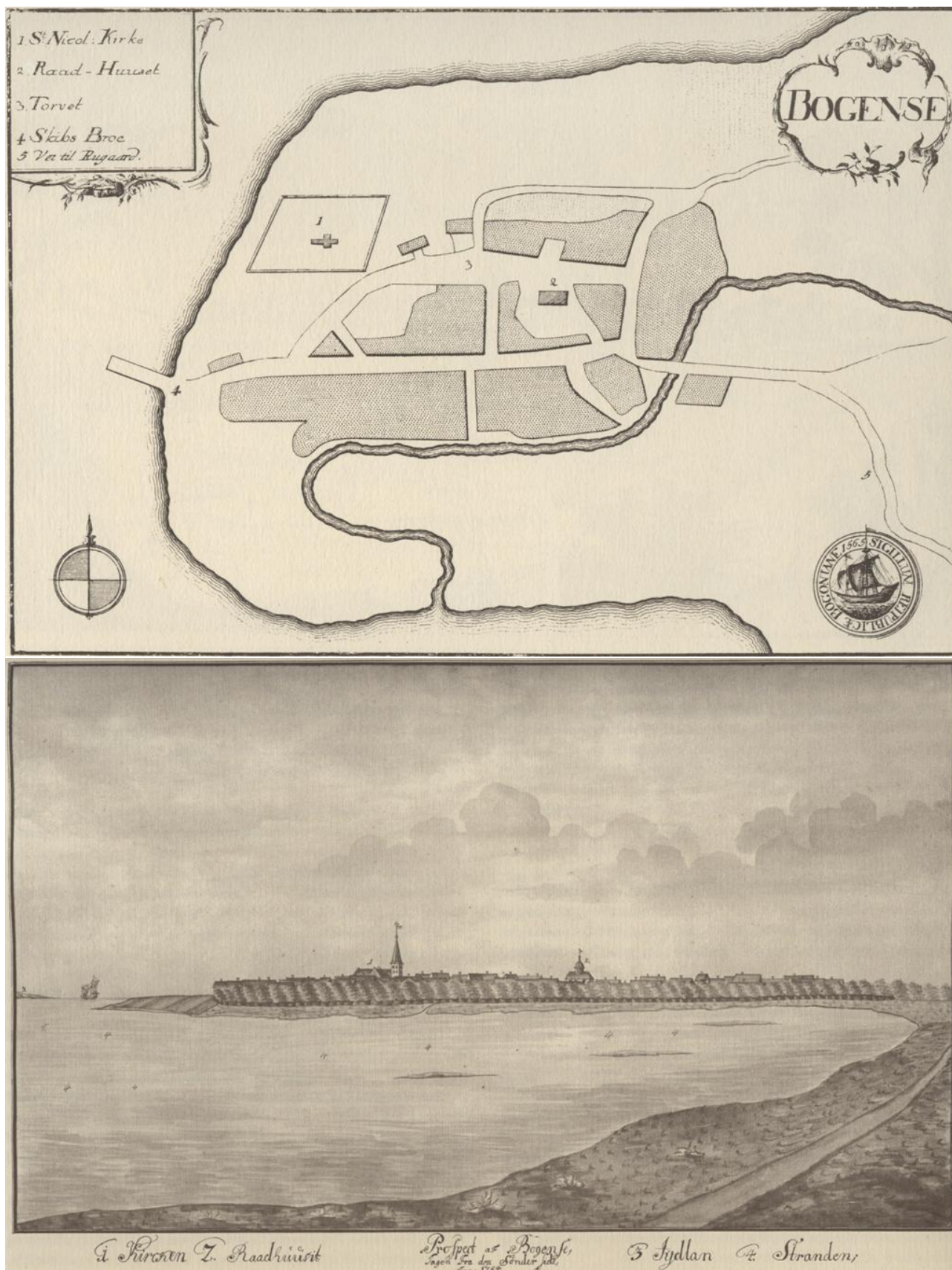
I Skovbye Herret.

1. Bogense, Kiøbstæd (464)
2. Meelbye, Jullerup, Branstrup, Bekkegaarde.
3. Sandager, Østerbølle, Bøgelunde, Sandager Herregaard, Gyldensteen Grevelig Residentz.
4. Guldborg, Kaalshauge, Nordskov, Refveldrup, Smidstrup.
5. Vierslev, Ruesbye, Rødskovgaarde, Farstrup, Moredgaarde, Strygerhuset, Mored Mølle, Storetraue, Amagerbye, Amagerskov, Blankegaard, Sverrup Skovhuse, Storehimmelstrup, Lillehimmelstrup, Ulstrupgaard, Gammelballe, Blæsbiere, Munkehuus, Kielbye, Juelskov, Skialdvad, Nyekiøbing, Haugsted, Ryds Mølle, Snogedal, Rødvads-Mølle, Sverupegaard, Sverupe Mølle, Nyeballegaard, Limkilde, Rysteste Lilletraue, Mønrød, Kaldmosehuse, Nellemosegaard, Tverskovbye og Mølle, Elverødsgaarde, Taagerød, Kaldseignehuse, Havgaard, Margaard Herregaard, Langesæe Herregaard.
6. Vøvlinge, Vedbye, Hedebø, Tevringe, Sæterup, Fuglebirglund, Kiøbeskov, Hestehaugen, Skaderød, Hoved, Nyegaarde paa Heen, Aalemosemølle, Dyrbekehuse, Vedelnergaard, Sielenglad, Lillekiøberskov, Trollesval, Elved Herregaard, Elvedgaard Mølle, Blankhorshuse, Græverhuus, Hveghborghuus, Enemærket, Østen i Roemarke, Rugaard HerregaARD OG Mølle.
7. Skovbye, Ellegaard, Brandholt, Eskildstrup, Kierbye, Tofte, Skaarup, Harridslev-Herregaard, Haridslevbye.
8. Eilbye, Kiellebye, Eilbyelunde. (465)

9. Haarslev, Lykkesborg, Faarsbølle, Gammelbyevierne, Eilskov, Ryemarkgaarde, Skovgaard, Hindevad, Skrederhuset, Strabdsborg, Rønnemosegaard, Biørnsboe, Digegaarde, Nellerødgaard, Brisak, Laage, Store Paddesø, Lille Paddesø, Leerbekhuus, Aagarde, Musebek.
10. Sørslev, Kaasterslev, Moderup, Moderupbye og Gaard, Svenstrup, Slagstrup, Askebye, Himmerlev, Efterbøl.
11. Søndersø, Orridslev, Veedbye, Segerup, Dalundgaard Herregaard.
12. VissenbiERG, KaalbiERG, Andebølle, Magtenbølle, Lønninggaarde, Sundesled, Roldehuse, Skovbye, Brønserødbye, Renten, Balleboe, SkalbiERG, Skallebølle, HiortbiERG, Fuglevig, Assenbølle, GrøftebiERG, Rodekildegaard, SellebiERG, Egelunde, Aalemose, Pløn, Bredbye, Kielstrup.
13. Øre, Skalstrup, Hugetgaarde, Ørebeksbye, Øregaard Herregaard og Mølle, Fiskehuset.

Bogense Kiøbstad. Kirken. Amtets eeneste Kiøbstæd er Bovenſe eller ſom andre ſkrive Bogenſe. Den maatte være meget gammel, dersom den efter nogles Gidsning ſkulde have ſit Navn af Boe, én af Othins Sønner, Broder til Balder og Skiold. Ikke viſſere er det, at den af Bøgeſkoven ſkulde være kaldet Bogens eller egentlig Bognes. Fra Odense ligger den 3 Mile mod Nordveſt ved en Fiord, ſom løber ind fra det ſtore Belt og giver vel en ſikker Havn, men ikkun for ſmaa Fartøi, da Vandet er udybt. Imidlertid udſkibes her aarligen nogle Kornvahre, ſamt Have-Frugter, Sengeklæder og andet hiemgiort Tøi, til Norge. Borgernes Tal er ligesom Næringen ikkun liden, og Byen blant de Fyenſke Kiøbstæder (466) den mindſte, haver dog tre aarlige Markeder, nemlig den 17 Julii, den 5 September og den 22 October. Consumptions Afgiften var 1764 ikkun 705 Rdlr. **Kirken.** Sogne-Kirken, ſom er opbyggt 1406, blev Anno 1731 den 17 December meget beſkadet af Uveyr og Torden. Den ligger ved Stranden og er en Kors-Kirke, havende blent flere Begravelſer, eet, ſom Overtroen forbyder at røre ved, af Frygt for en ſærdeles Forbandeſe, ſkiønt Opſkriften ikke truer dermed, og beſtaaer i de Ord: 1532 obiit V. D. Nicolaus Jacobi Plebanus Bogvenis. Raadhuſet ſkal forðum have været et Kloſter kaldet St. Annæ. Paa Adelgaden ſees Levninger af en ſtor Bygning kaldet Herregaarden, men vidre vides intet derom. De Reysende, ſom ville forkorte deres Vei til Jylland, tage undertiden derfra til Klakring i Bierge-Herret. I den ulykkelige Kong CHRISTOPHER II. Tiid, da Hertug *Waldemar* af Sønder-Jylland havde giort ſig ſelv til Konge, holdt han 1327 et Dannehof i Nyeborg og bortgav Rigets beſte Eyendomme til ſine Venner. Blant diſſe var den Svenske Kong WALDEMARS Søn Printz *Erich*, ſom fik for ſin Deel i Fyen Bogenſe ſamt Harridslevgaard, Hintzholm, Porup, og Broby, men maatte ſnart give det fra ſig, da Kong WALDEMAR III kom hiem og gjorde Afregning med de fremmede Giæſter. Siden var Bogenſe en Deel af det Gods, Dronning CHRISINE. Kong HANSES Efterleverske fik til Lifgedinge. Hun ſtafæſtede forrige Kongers givne Privilegier, ſærdeles Kong HANSES, ſom af hende kaldes min kiære Hoſbonde. Aar 1576 blev denne Bye hiemsøgt af en peſtilentialske Sygdom, ſom borttog en Deel Indbyggere. 1550 den 1 October opkom en Ildebrand, ved hvilken den liden Byes fleſte og beſte Huſe lagdes i Aſke. Dette erindres ved et enfoldigt Riim, ſom læſes paa en Gaard kort efter opbyggt af Niels Bang; nemlig: (467)

Da man ſkrev femten hundrede halvtredsindtive,
Den første October, jeg vil ey lyve,
Da brændte Bogenſe af i en Glød, Saa hielp os Gud i vor Modgang og Nød.

Herreg. I Odense og Rugaards Amter. Herregaardene udi de tvende combinerte Odense- og Rugaards -Amter, ere efter Alphabetisk Orden følgende:

Brangstrup i Lyndelse Sogn, en god Gaard, af gammeldags Bygning, haver 1554 tilhørt Mickel Brockenhuus og Frue Karen Lycke. Dernæst deres Søn Frantz Brockenhuus som blev skudt i Krigen 1569 og havde med Frue Anna Tinhuus, en Søn ved Navn Laurids Brockenhuus, Befalings-Mand paa Nyeborg Slot, hvor han døde 1610. Denne havde med sin Frue Karen Skram Frantz Brockenhuus som søde ugift og dertil fem Døtre. Siden tilhørte den Ebbe Rosenkrands, General-Lieutenant, Fridrich Gersdorf, General-Major Brockenhuus, i hvis Tid, nemlig 1730, Brangstrup havde den Ære, skønt ikke længe, at logere Enke-Dronningen ANNA SOPHIA, som efter sin Salig Herres dødelige Afgang i Odense, begav sig først derhen, og siden til Clausholm i Jylland. Dens nu værende Eyer er Kammerherre Henrich Brockenhuus Ridder. Det frie Hartkorn Taxt er 41 Tønder 4 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 2 Skiepper, Møllesyld 8 Tønder.

Kobberstik af Brangstrup indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.
Fra Prospekter af Danske Herregårde af
Joachim Ferdinand Richardt
Udgivet første gang 1844 til 1868

Bøttigersholm en ældgammel Herregaard i Nordrup Sogn. Navnet er meget ofte omskiftet. Først kaldtes den Knule eller Knyle 1502, da Steen Ottesen Væbner eyede den. 1588 lod Friderich Qvitzov med sin Frue Pernille Rud, Gaarden bygge af nye og efter sit Navn (468) kaldte den Qvitzovsholm. Hans Søn og Gaardens næste Eyer var Erich Qvitzov. Siden Jens Rosenkrands Landsdommer i Fyen, som kaldte Gaarden Roseneye. Efter hans Søn Jörgen Rosenkrands, fik af ham sit nærværende Navn. Derefter blev Cantzellierraad Lund og endelig Hr. Michel Lange paa Krumpstrup, Herre deraf. Dens frie Hovetgaards Taxt er 53 Tønder 6 Skiepper, Skovskyld 1 Fierdingkar 1 Album.

Christiansdal i Dalum Sogn en Herregaard, som tilhørte Geheime-Raad Diderich Schultz som døde 1704, siden eyede Geheime-Raad Gabel den, som 1718 solgte den til Kongen, og nu den 14 November 1764 blev solgt til Oberst-Lieutenant Bentzen. Dens Hovedgaards Taxt er 93 Tønder 4 Skiepper 2 Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 6 Skiepper 2 Fierdingkar 2 Album.

Kobberstik af Christiansdal indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.

Fra Prospekter af Danske Herregårde af

Joachim Ferdinand Richardt

Udgivet første gang 1844 til 1868

Dallundgaard i Sønderø Sogn, ligeledes en ældgammel Gaard af massiv Bygning med et Taarn og skønne Eyendomme, særdeles got Fiskerie. Meget længe var den i de Bryskers Eye, hvilken Familie skal være kommen herind fra Skotland, hvor de foregives at have været det Kongelige Huus beslægtede. Aar 1340 var Marcius Bruske Herre til Dallund, 1387 hans Søn Hartvig Bryske, 1431 Iver Bryske, 1441 Geert Bryske, 1465 døde Iver Bryske Geertsøn, hvis Frue var Cicel Hogenskiold, med hvilken han avlede fire navnkundige Sønner, af hvilke den ældste navnlig Jörgen Bryske lod Gaarden til sin Søn Ejler Bryske, og denne, da han 1529 døde. Til sin Søn Geert Bryske, som med Frue Anna Viffert havde Ejler Bryske, der døde 1614, efterladende Frue Giertrud Lunge. Siden findes ingen Efterretning om Eyerne, indtil nærværende Seculi (469) Begyndelse, da den blev købt af Oberst Gynter Didrich von Finek, som med sin Frue Clara von Levetzou havde den nu værende Eyer Hr. Kammer-Junker Theodorus von Finek. Hovedgaards Taxt er 53 Tønder 4 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 2 Tønder 2 Fierdingkar 1 Album, Mølleskyld 1 Tønde 2 Skiepper.

Kobberstik af Dallundgaard indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.
Fra Prospekter af Danske Herregårde af
Joachim Ferdinand Richardt
Udgivet første gang 1844 til 1868

Einsidelsborg i Kiørup Sogn, tilforn kaldet Skovgaard, haver tillige med Kiørupgaard, længe været Frieherreerne af Putbusch tilhørende, om hvilken Stammes Ankomst og Forplantelse i disse Lande kand eftersees den vidtløftige om ellers tilforladelige Gravskrift, som findes i St. Hans Kirke i Odense, og allerede er anført. Her erindres ikkun dette, at Claus Putbusch Mouritzön, som døde 1616, havde med Frue Sophia Ulstand, de tvende Sønner Mouritz og Henrich Putbusch. Denne sidste blev i Sachsen giftet med Frue Zidonia von Einsidel, efter hvis Navn Gaarden kaldtes Einsidelsborg, og 1676 den 25 May blev gjort til et Baronie, for Frieherre Mouritz Putbusch, efter at han 1672 den 4 Januarii var bleven naturaliseret (*) hvis Søn var Malte Putbusch, og denne Søn Grev Anselm Carl con Putbusch. Gods og Gaard er at regne blant de anseeligste i Landet. Frie Hart-Korn Taxt er 51 Tønder 6 Skiepper 2 Fierdingkar, Skovskyld 6 Tønder 6 Skiepper 2 Album, Mølleskyld 2 Tønder 4 Skiepper, Friehegsgods 106 Tønder 3 Fierdingkar.

(*) Om hans Døds Anledning var et underligt Rygte, da han, som nyelig var frisk of Sund, blev fundet siddende paa en Stoel saaledes, at Hovedet skulle være vredet og Ansigtet vendt mod Ryggen

Kobberstik af Einsidelsborg (i dag Egebjerggaard) indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.
Fra Prospekter af Danske Herregårde af

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus III, 1764

Joachim Ferdinand Richardt
Udgivet første gang 1844 til 1868

Elvedgaard i Bøslinge Sogn, blev for 200 Aars Tiid af Falk Giöe Mogensön givet med sin Datter Mette Giöe til Ar. Axel (470) Brahe, som stiftede Bøslinge Hospital, og efterlod det sin Afkom, indtil Gaard og Gods i vor Tiid blev købt af Oberst Ulrich Friderich von Brügeman, som Aar 1721 lod opføre en gandske nye Bygning. Hans Søn med Frue Anna von Stokflet tilhørte den siden, og efter dem Hr. Justitzraad Bonde Simonsen som døde 1765 den 6 September. Hovedgaards Taxt er 52 Tønder 5 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 3 Tønder 7 Skiepper 1 Fierdingkar. Mølleskyld 2 Tønder 1 Skieppe 2 Fierdingkar.

Kobberstik af Elvedgaard indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.
Fra Prospekter af Danske Herregårde af
Joachim Ferdinand Richardt
Udgivet første gang 1844 til 1868

Fraugdegaard. I Fraugde Sogn, er opbyggt af Rigens Admiral Oluf Daae 1588. I de sildigere Tider have Eyerne været Cantzellie-Assessor Christoffer Balslöv og hans Søn Doctor Peder Balslöv, samt Doctor Thoma Kingo Biskop i Odense, som fik den med Frue Birgitte Balslöv. Siden hans Stif-Søn Justitzraad Christian Carl Birkerod, dens sidste Eyere Cancellieraad Thomas Widtkiær døde 1765 in Junii. Hovetgaards Taxt er 27 Tønder 3 Skiepper 2 Fierdingkar 2 Album, Skovskyld 5 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Album, Mølleskyld 3 Skiepper.

Gyldensteen i Sandager Sogn, fordum Enggaard, er nu Hovetgaarden i Grevskabet Gyldensteen, og kand agtes for et af Landets ypperligste Herre-Sæder. Af Eyerne i de ældre Tider vil jeg nævne dem, som forefindes i Th. Brod. Birkerods Mfs. Og de Hofmanske Samllinger, nemlig 1443 Herman Skinkel til Enggard. Jörgen Daae som døde 1503 og havde Knud Gyldenstiernes og Hilleborg Skinkels Dotter Karen Gyldenstierne, Jesper Daae som døde 1562, Knud Rud, 1588 Oluf Rosenkrands, Gregers Krabbe, som 1640 lod påføre en herlig Bygning, Holger Rosenkrands som solgte den til Conrad Bierman von Ehrenschildt, hvilken lod Værelserne indrette paa det kosteligste, med (471) rare Malninger og Tapeter, saa og Haven anlegge med 3 Alleer hver af 800 Alnes Længde.

Erik Pontoppidan, Den Danske Atlas Tomus III, 1764

Kobberstik af Gyldensteen indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.

Fra Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt Udgivet første gang 1844 til 1868

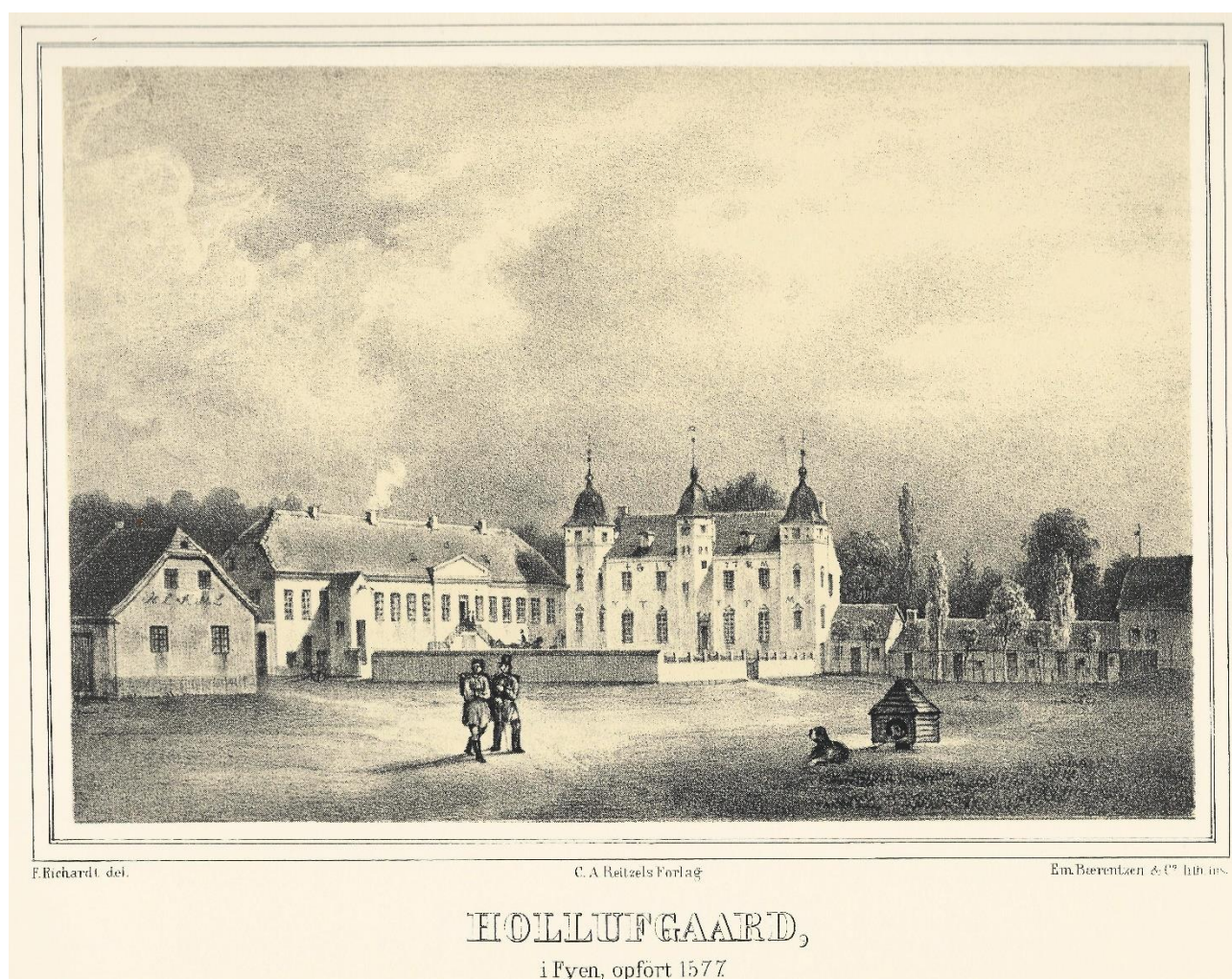
Endnu større blev Stedets Herlighed Aar 1720, den 1 October, da Enggaard og mere Gods blev gjort til et Lehngrevskab for Hr. Johan Henrich Hugvetan som 1717 den 2 April blev Greve, siden Ridder og Kongelig Geheime-Confentzraad, som døde 97 Aar gammel 1749 den 14 Januari. Ved hans Testamente tilfaldt Grevskabet hans Datter Datters ældste Søn Grev von Knuth- Hovedgaards Taxt er 47 Tønder 3 Fierdingkar, Skovskyld 3 Tønder 4 Skiepper 3 Fierdingkar 2 Album. Under Grevskabet sorterer Øregaard, hvis frie Hartkorn er 53 Tønder 3 Skiepper 2 Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 18 Tønder 1 Fierdingkar 2 Album. Saa og Uggerslevgaard med Hovedgaards Taxt 53 Tønder 2 Skiepper 1 Fierdingkar, Skovskyld i Fierdingkar 1 Album. Desforuden er Grevskabets frie eller privilegerede Bøndergods 292 Tønder 2 Skiepper 2 Fierdingkar, Frihedsgods 200 Tønder.

Kobberstik af Haridslevgaard indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.

Fra Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt Udgivet første gang 1844 til 1868

Harretslev, eller Herritslevgaard i Skovbye Sogn. Tilhørde 1584 Jörgen Svave, 1590 Breide Rantzov, som formodentlig haver ladet opføre den høye Bygning med Taarn, skjønt hans Navn ikke findes ved Opskriften: Hanc domun extrui curavit 1606 ætat 50. I vore Tider haver den tilhørt Hr. Oberst-Lieutenant Hagedorn, hvis Enkefrue 1753 haver anvendt meget paa Renovation og Forbedring. En Kilde i Nærværelsen paa Reveldrop Mark giver saa godt Vand, at man agter det for det beste i Fyens Land, og tillige er det overflødigt nok til at drive 2 Møller, tagende sin Vey igiennem Bogense Bye. Harretslevgaards frie Hartkorns Taxt er 92 Tønder 3 Fierdingkar 2 Album, Skovskylld 1 Tønde 2 Skiepper 3 Fierdingkar 1 Album, Mølleskylld 20 Tønder.

Kobberstik af Hollufgaard indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.

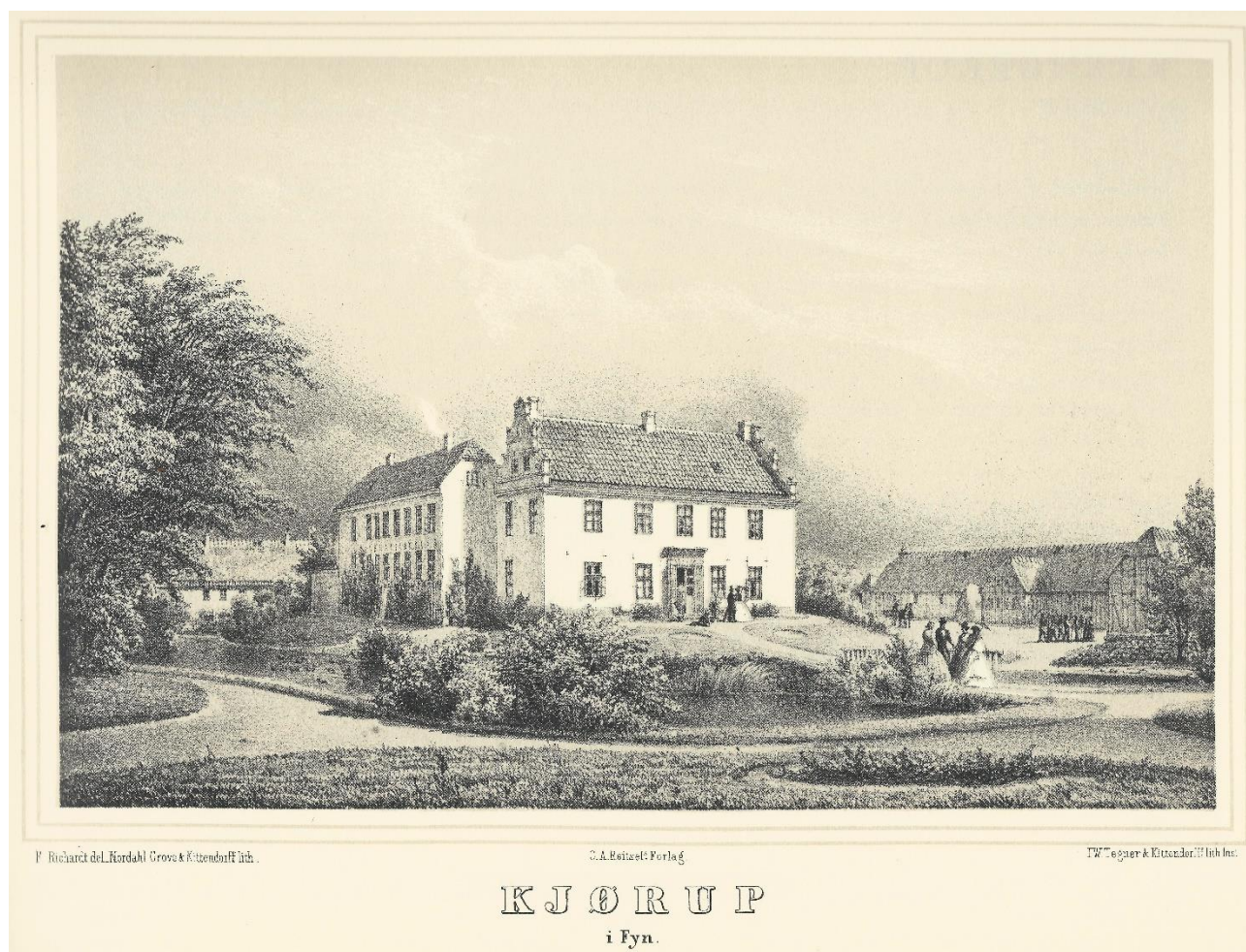
Fra Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt Udgivet første gang 1844 til 1868

Hollufgaard i Fraugde Sogn, en herlig Bygning med Taarn og Graver, skal være opbyggt af den nedbrudte Hiallese eller Hellese Kirke, hvis gamle Kirke-Dør hængde i land Tiid, ligesom til et Æretegn, for Opgangen ved en Trappe. Af de ældste Eyere vides: Jörgen Marsvin, som døde 1524. Peder Marsvin 1556. Jörgen Marsvin 1588. Peder Marsvin Jörgensön, hvis Datter Karen Marsvin

fik først Erich Pors, og efter ham Henning Povisk til ægte. Midt i forrige Seculo tilhørte den Doctor Niels Bang Biskop i Odense. Med hans Datter Maren Bang kom den til Borgemester Jens Erichsen i Odense, og efter dennes Død til Land- og Krigs-Commissarius Otte Pedersen. I vor Tiid var Eyeren Hr. Justitzraad Iver, som meget forøgede Gaardens Anseelse. Hans Datter tilførte den Land- og Krigs-Commissarius i Himmelstrup, og efter dennes Død Hr. Stifts-Befalningsmand Caspar Herman von Heinen. Hovetgaards Taxt er 32 Tønder 2 Skiepper.

Jershave i Refninge Sogn haver 1589 tilhørt Christoffer Ulfeld, siden de Putbuschers Familie, dernæst Generalinde Devitz, og nu Conferentzraad Jens Juel. Hovedgaards Taxt er 24 Tønder 2 Skiepper 2 Fierdingkar 2 Album.

Jærstrup, som ogsaa kaldes Lenelyst i Grindeløse Sogn, haver 1588 tilhørt Anders Emmichsen. Siden Frue Margrethe Sehested, nu Monfr. Knud Fog. Hovetgaards Taxt er 43 Tønder i Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 5 Skiepper 1 Fierdingkar 2 Album, Mølleskyld 4 Skiepper.

Kobberstik af Kiørupgaard indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.

Fra Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt Udgivet første gang 1844 til 1868

Kiørupgaard i Kiørup Sogn, en god gammeldags Bygning erigeret 1676 den 25 May, og, ligesom Einsidelsborg, et Baronie fra land Tiid af, tilhørende de Putbuschers Familie, om hvilken allerede er

(473) meldet ved Einsidelsborg. Hovetgaards Taxt er 66 Tønder 3 Skipper 1 Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 1 Tønde 1 Skieppe 1 Fierdingkar 1 Album, Mølleskyld 1 Tønde 4 Skiepper.

Langesø i Vigersløv Sogn, en skøn Gaard af Gods og Eyendom, men ringe og gammel af Bygning, skal være bygger 1554 af Antonius Bruske Rigens Raad og Cantzler. Siden skrives til Gaarden Trude Bryske 1596. Bendix v. Buchwald, Adolph Hans v. Holsten, Oberst Godske v. Holsten, nu hans Søn Kammer-Herre Adam Christoffer v. Holsten. Hovetgaards Taxt 25 Tønder 6 Skiepper 3 Fierdingkar. Skovskyld 3 Tønder 1 Skieppe 1 Album.

Kobberstik af Langesø indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.

Fra Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt Udgivet første gang 1844 til 1868

Lingtvedgaard i Stenløse Sogn haver 1506 tilhørt Cantzler Jörgen Marsvin 1588 Ove Bilde. Siden i lang Tiid de Skrammers Slægt, og i vor Tiid General-Lieutenant Friderich Gersdorf, som lagde den under Brangstrupgaard og tilhører Kammer-Herre Henrich Brockenhuus Ridder. Hovetgaards Taxt er 16 Tønder 1 Skiepper 3 Fierdingkar. Skovskyld 1 Skiepper 1 Fierdingkar 2 Album. Mølleskyld 2 Tønder.

Kobberstik af Lundsgaard indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.

Fra Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt Udgivet første gang 1844 til 1868.

Lundsgaard i Refninge Sogn. 1531 skrives Hans von Mellen til Lundsgaard. Hans Brødre vare Bernhard, Conrad og Henrich v. Mellen, som fra Thyringen vare Bernhard, Conrad og Henrich v. Mellen, som fra Thyringen komme først ind Dannemark og Sverige. Hans Søn var Palle v. Mellen 1564, som med Frue Anna Knob havde Hans v. Mellen giftet med Frue Emerentze Jernskæg. Hun blev Enke 1611 og Gaarden kom til de Putbuscher af Kiørupgaard, og tilhører nu Hr. Conference-Raad Jens Juel. Hovedgaards Taxt 33 Tønder 1 Skieppe 3 Fierdingkar, Skovskyld 3 Tønder 2 Skiepper 2 Fierdingkar 2 Album.

Margaard i Vigerslev Sogn, en meget anseelig Gaard der hørde 1314 Tymme Lauridsen, som af Kong ERICH MENDEVED blev beskyldt for Utroeskab og hans Gods Margaard forbrudt. Men siden fik hans Afkom 1376 den Dem kuldcastet, paa det Kongens Siel ikke derfor skulde lide Pine. 1588 var Eyeren Carl Bryske, adskillige af de Skacktav- Frisers Familie, Jens ?mand Doct.

Midicinæ, Borgmester Jens Christensen i Odense. ??der General-Lieutenant og Kammer-Herre Gustav Grüner som ???? haver gjort store Bekostninger paa at fornye og bepryde Gaardens Bygninger. Hans efterladte Arvinger ere nu Eyere deraf. Herregaards Taxt er 44 Tønder 2 Skiepper 1 Fierdingkar 2 Album. Skovskyld 7 Skiepper 1 Fierdingkar. Mølleskyld 8 Tønder.

Kobberstik af Margaard indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.

Fra Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt Udgivet første gang 1844 til 1868

Nislevgaard. I Otterup Sogn, én af de største i Fyen, som midt i forrige Seculo indrettet til en Herregaard af Christoffer Sehsted Giftet med Frue Urne, som til den Ende nedbrød en Landsbye kaldet Nislev, og lod paa Gaarden sette en smuk Bygning. Hans Søn Christian Sehsted Geheime-Raad i det Kongelige Conseil, Ridder af Elephanten, og tvende gange forsendt som Ambassadeur til Sverrig og Frankrig, eyede den indtil sin Død 1740 og efterlod den sin Enke?? Frue Charlotte Amalia Gersdorf, efter hvis Død den 1756 tilfaldt Hr. General-Lieutenant og Cammer-Herre Ove Juel, Ridder, som døde den 4 April 1766. Hovetgaards Taxt er er meget høy, nemlig 119 Tønder 1 Skippe 2 Fierdingkar, Skovskyld 4 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Album.

Rugaard, Rugaard, i Boslinge Sogn, et ældgammelt Herre-Sæde hvis Bygninger for den største Deel ere forfaldne, siden Markerne??? (475) blev udlagte til Rytter-Kobler for det Kongelige Cavallerie. Af Eyerne i Forrige Tider, nævnes Anno 1419 Otte Skinkel til Rugaard, som da var med at underskrive det Forlig imellem Kong ERICO POMERANO og Kong ULADISLAO af Polen. Siden er den bleven en Kongelig Forlehnning, og haver givet Amtet sit Navn; thi 1495 skrives Tönne Gryn, Høvets-Mand til Rugaard. 1549 fik Jörgen Brahe Følge-Brev til Ruggards Lehn. 1564 Palle Ulfeld forlehnes med Rugaard. 1573 Otte Emmiksen, Embedsmand paa Rugaard. 1579 Axel Brahe forlehnes med Rugaard og 1597 Carl Bryske, Høvetsmand til Rugaard, som lod forfølge en Degn i Særslev for Hexerie, og vexlede derom mange Breve med Biskop Niels Jespersen. Af de følgende Lehns mænd vides, Eiler Qvitzov 1602. Marqvard Bilde til Damsbo 1630. Steen Bilde til Kiersgaard 1640. Jörgen Kaas til Gudumlund 1662. Siden de Kongelige Rytter-Districters Indrettelse 1720, er Gaarden ikke beboet af noget Herskab. Men i dens Egn haver man specielt den skiønneste Eegeskov, som kand sees, men solgt den 14 November 1764 til Geheime-Raad Carl Juel til Taasinge. Hovetgaards Taxt er 56 Tønder 3 Fierdingkar, 1 Album, Skovskyld 8 Tønder 2 Skiepper 2 Fierdingkar 2 Album, Mølleskyld 3 Tønder.

Rønninge Søegaard i Rønninge Sogn, er 1560 af Kong FRIDERICH II skiødet til Henr. V. Roden, men havde ikkun 5 underliggende Bøndergaarde, indtil 1580, da samme Konge tillod sin forrige Kiøge-Mester Casper Markdan, at indløse ved Mageskifte fra Nyeborg Slot og andet Gods, saa meget, som behøvedes til en god Herregaard. Det skeede, og Gaardens trende grundmurte Længder (476) samt et lider Taarn, som dog er uden Spiir, blev af ham opført efter Anviisning af nogle Jern-Ankere paa Muren 1596 samt paa Gavlene besat med 7 Fløye i Form af Skoemager Læster, hvorved gaves tilkiende, han skammedes ikke ved at have havt en Skomager til Fader, da han af andre Adelige blev foragtet og misundt Kongens høye Naade, med selv havde evertueret sig saaledes i Krigs-Tieneste, at Kongen adlede ham, og gav ham Koldinghuus Amt i Forlehnning. Med sin Frue, som var en Oldeland, havde han tre Sønner, af hvilke den sidste, navnlig Henrich Markdan Aar 1674 tog Vaabnet i Graven med sig. Hans Enke var Frue Hilleborg Kaas, fik siden Oberste Due, hvilken 1680 skiødede Gaarden bort til Cancellie-Raad Knud Urne, som eyede den 1701 og havde testamenteret den til Geheime-Raadinde Sehested og Oberst-Lieutenant Urne. Denne tog Penge for sin Deel, og den første beholdt Gaarden til 1735, da den blev solgt til Justitz-Raad Johan Casper Rask. Hovedgaards Taxt er 38 Tønder 2 Skiepper 3 Fierdingkar 2 Album, Skovskyld 5 Skiepper 3 Fierdingkar.

Sandagergaard, i Sandager Sogn, en maadelig god Gaard af gammeldags Bygning og høy Alder. Ved Siden af den Broe, som hører til Borgegaarden, sees to Steen-Støtter og paa dem tvende Ansigter, som Hr. Birkerod i sit Mfs. Mener at forestille Konger eller Krigshelte, men beklager, at Bogstaverne i den hosføyede Opskrift ere blevne ulæselige. Af Gaardens Eyere anfører han, Niels Tomesen Qvitzou Dronning MARGRETÆ Marskalk, død 1413. Sønnen Henrich Nielsen Qvitzou til Sandagergaard Kong ERICI POMERANO Raad 1405 gav Gods for Siele-Messer til Skambye Præst (477) Jesper Henrichsen Qvitzou, en lærd Mand og første Rector Magnificus paa Kiøbenhavns Universitet, om hvilken WINDINGII *Academ. Hafn.* Og RESENII *Index Biblioth.* Kand eftersees. Hans Fætter Henrich Jensen Qvitzou til Sandagergaard klagede 1481 at de stiftede Messer forsømtes af Skambye Præst, og begierede Siele-Gaven tilbage. Jörgen Hemmingsen Qvitzou til Sandagergaard, som havde Ellen Göie til ægte, fornyede 1531 den Trette om Siele-

Gaven. Hemming Jörgensen Qvitzou til Sandagergaard døde 1599 uden Børn. Hans Brødre, Eiler, Christian og Frederich Qvitzou arvede Godset. Jörgen Qvitzou til Sandagergaard, skrev sig ogsaa til Qvitzovholm i Jylland, og døde 1620. Erich Qvitzou arvede Godset. Jörgen Qvitzou til Sandagergaard, skrev sig ogsaa til Qvitzovholm i Jylland, og døde 1620. Eric Qvitzou til samme Gaarde, var Oberst og Lehnsmænd over Lundenes og Bøuling Lehn. Hans Dotter med Susanna Juel, var de lærde Jomfrue Anna Margareta Qvitzou, om hvilken see ALBERT THURA *Gynæc. Dan.* Hun blev giftet med Christian Papenheim. Saavidt Udtog af BIRCHERODII Mfs. Som jeg for Slægtens Skyld ikke vilde udelade. I vore Tider haver Gaarden tilhørt General-Major Hans Henrich v. Grambov. Hovetgaards Taxt er 40 Tønder 7 Skiepper 2 Fierdingkar, Skovskyld 1 Tønde 2 Skiepper 3 Fierdingkar 1 Album, Mølleskyld 8 Tønder.

Kobberstik af Rønninge Søgaard indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.

Fra Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt Udgivet første gang 1844 til 1868

Sanderupgaard i samme Sogn, tilhørte 1584 Frue Margrete Skovgaard, siden Sigvart Urne, og dennes Søn Hans Urne, som døde 1688. Nyeligen var Gaardens Eyere Oberst Leth og Frue

Cathrine Hedevig Lövenhielm, i hvis Tiid Godset skal være vel forbedret. Hovetgaards Taxt er 58 Tønder 2 Skiepper 1 Fierdingkar 2 Album, Skovskyld 5 Skiepper 1 Album. (478)

Sellebjerggaard, en liden Herregaard i Birkinde Sogn, tilhørde 1588 Lauge Urne. Johan Urne, hvis Datters Mand og Arving var en Svensk Herre, navnlig Johan Sparre. Siden Niels ???berg, Jens Sehsted en stor Dansk Poet, omsider General-Lieutenant Hans Lövenhielm, nu Krigs-Raad Morten Möller. Hovetgaards Taxt er 23 Tønder 2 Fierdingkar, Skovskyld 1 Tønde 1 Skiepper.

Kobberstik af Skovsbo indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas.

Fra Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt Udgivet første gang 1844 til 1868

Skovsbo i Rynkebye Sogn, en gammel masiv og anselig Gaard af tre Etager med Taarn og Spiir. Over Indgangen staaer 1575 haver Erich Hardenberg bygt denne Gaard. Hans Fader var den berømte Ridder Eiler Hardenberg, som døde 1565, men hans Søn Jacob Hardenberg, som døde 1637 uden Børn med Frue Maren Skram. Hans Arving var Frue Mette Hardenberg, giftet med Predbiörn Gyldenstjerne. Deres Søn og Gaardens Arving Henrich Gyldenstjerne, hvis Dotter med Frue Lisbeth Podebusch, navnlig Malene Gyldenstjerne, fik Niels Lykke og med ham Erich Lykke, som døde 1701. Dennes Enke Frue Öllegaard Sehsted fik siden Christian Rosenkrands, Geheime-

Raad og Amtmand over Nyebyrg Amt, hvis anden Frue og efterladte Enke-Frue Krag 1752 haver ladet Gaarden??? Reparere og forbedre. Hun døde 1766 den 20 Julii og efterlod tre Døttre men ingen Sønner. Dens Eyere ere ved gammel Stiftelse forpligtede til at vedligeholde i Gaardens Mark er Crusifix, efter Catholske Tider Brug, ligesom paa nogle Steder her i Sieland findes samme Slags Levninger, som snarest kunne henregnes til de uskyldige og uskadelige. Hovetgaards Taxt er 44 Tønder 6 Skiepper 1 Fierdingkar 2 Album, Skovskyld 3 Tønder 4 Skiepper 3 Fierdingkar 1 Album, Mølleskyld 4 Skiepper.(479)

Søebye Søegaard i Aasum Herret haver fra nogle hundrede Aar af været de Urners ældgamle Slægt tilhørende. 1484 døde Hr. Jörgen Urne til Søebye Søegaard. Hans Søn Knud Urne, som var Kong FRIDERICH I Raad, døde her 1543. Hans Søn med Frue Ingeborg Walkendorf, var Hr. Axel Urne Rigens Cantzler. Dennes Søn Knud Urne Axelsøn til Søebye Søegaard døde 1622 og havde med Frue Margrete Grubbe, Christoffer Urne, giftet med Frue Sophie Lindenov. Deres Søn og Gaardens Arving var Christian Urne. I de sildigere Tider haver Gaardens Eyer været Hr. Marschalk Holst, siden bygt 1641 af Hr. Hans Lillelund og L. S. R. Siden tilhørte den Marcus Holst. Hovedgaards Taxt er 63 Tønder 2 Skipper 1 Fierdingkar 1 Album, Skovskyld 3 Tønder 3 Fierdinkar 1 Album. Mølleskyld 2 Tønder 4 Skiepper.

Kobberstik af Søebye Søegaard indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas. Fra Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt Udgivet første gang 1844 til 1868

Torpegaard, rettere Tapegaard, saa kaldet af næstliggende Landsbye Tarpe i Næraae Sogn. Tilforn laae denne Gaard i Skoven, hvor endnu sees den Ruderes og kaldtes Ringsted-Gaard, beboet 1613 af Anders Albretsen, Men denne maa være lagt under Torpegaard, hvis ældste Eyer, som vides, var Edle og Velbyrdige Peder Lauridsen, som døde 1551. Dernæst Cantzler Niels Kaas, død 1594. Laurids ???? 1596. Iver Vind, som lod den bygge bedre Aar 1631, samt i adskillige Værelse sette sit og sin Frues Hedevig Skinkels Vaaben, med de Ord: Alle die mich thun kennen, gebe Gott was sie mir gönen.??? Efter dem er Gaarden beboet af Frue Mette Gyldenstjerne, omsider af Axel Bilde, Peder Hovenbek, Johan Fæs, Landsdommer Vande Simonsen og Major Pflug. Hovetgaards Taxt er 25 Tdr. 5 Skiepp. 3 Fierdingk. 1 Alb., Skovskyld 4 Skieppe.

Veyerup, en god gammel Gaard i Marslev Sogn, tilhørende Kong FRIDERICH ii Tiid Christoffer Pallesen Ulfeld, hans Søn Palle Ulfeld 1588 som og kaldtes Idel Ulfeld. Han havde med Stig ??? Dotter to Døttre og ingen Sønner, Dernæst kom Gaarden til Hans Stigsen, Biörn Kaas, General-Lieutenant Hans Lövenhielm. Hovetgaards Taxt er 41 Tønder 5 Skiepper 3 Fierdingkar 1 Album, Mølleskyld 1 Tønde 6 Skiepper.

???

Uggerslevgaard, i Uggerslev Sogn. Af forige Eyere vides Johan Fritle til Uggerslev-Gaard, som Aar 1466 underskrev sin Broders Eggert Fritles Gavebrev til Vigslev Præbende. Aar 1530 tilhørde

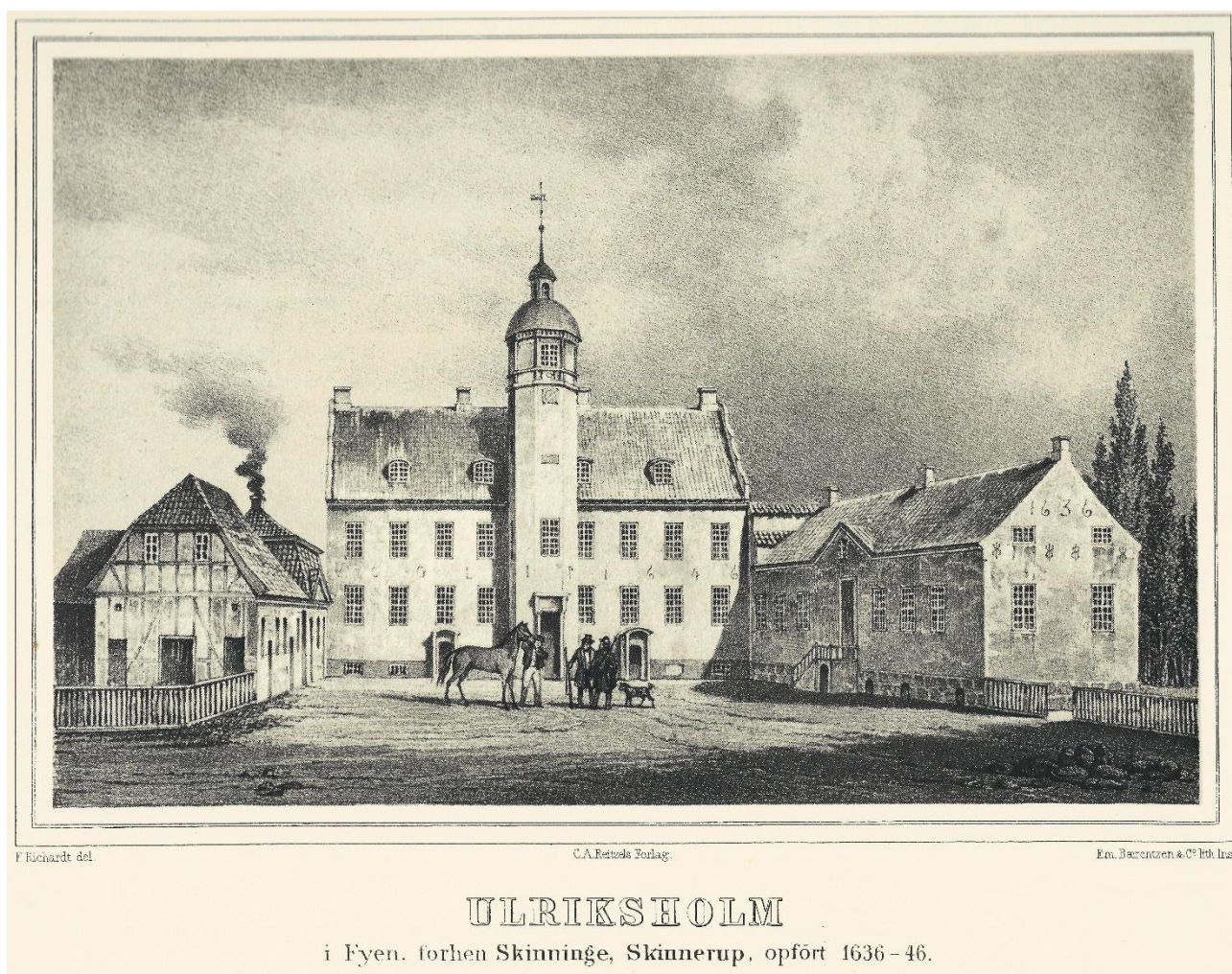
den Hans Oldeland, og Sophiæ Munk. Deres Datter Anna Oldeland tilførde den Hans Norbye. Siden var Hans Odeland og Frue Thale Abildgaard Eyere, samt deres tre Sønner Henrich, Hans og Melchior Oldeland. En Markdan har siden haft Gaarden og endog Grev Gyldensteen som har fornyet Bygningen. Hovedgaards Taxt er 52 Tønder 2 Skiepper 1 Fierdingkar, Skovskyld 1 Fierdingkar 1 Alb.

Ulrichsholm, i Kiølstrup Sogn, havde ligesom flere Herregaarde fordum et anden Navn, nemlig snart Skinnerup, snart Skendingegaard ?, hvilket af en sildigere Beboere er forandret, som strax ??? følge. I 200 Aar var Gaarden arvelig i de Akeleyers Familie. Den første af dem var efter Thom. Birkerods Mfs. Michel Pedersen Akeleye til Skenderup død 1539 og hans Hustrue Magdal. Drage død ??? ligge i Odense Graabrødre Kirke. Dernæst Knud Michelsen Akeleye som døde 1588, med sine tvende Fruer, Kirstine Alguts og Magne Urne. Deres Søn Christen Knudsen Akeleye havde Frue ??? (481) Sparre, og var Lehnsmænd i Odense. Da han blev forarmet, overdrog han, mod en aarlig Pension, sin Gaard til Kong CHRISTIAN IV. som gjorde deraf et Herre-Sæde for sin naturlige Søn ULRICH CHRISTIAN GYLDENLÖVE, hvis Moder var den bekjendte Vibeke. Ved denne Eyer fik Gaarden sin Birke-Ret og sit nye Navn Ulrichsholm, saavel som sin herlige Bygning med tvende Taarne og Spire. Han døde efter nogle Helte-Giærninger i Kiøbenhavns Beleyring 1659, og at han var en Konge-Søn, glemtes ey at give tilkiende ved nogle i Fruer-Stuen anførte Sprog af Davids Psalmer, saasom: Giv Kongens Søn din Ret ec. Efter ham kom Gaards og Gods, for Giæld, lang Tid i udenlandske Creditors Eye, indtil Oberst von Kæmpen, Commandant i Dantzic, 1707 kjøbte den til sin Stif-Søn, Oberst-Lieutenant Godske Hans von Bryggeman, som længe beboede den med stor Velsignelse. Hans rare Guds frygt og Godgiørendehed kunde jeg, som hans Godskende Barn, med Sandhed bevidne, til Opbyggelse, dersom det ikke gik uden for mine Grændser. I Alderdommen oplod han denne Gaard for sin Sviger-Søn Major Uldrich Friderich von Heyman, hvis Enke af første Egteskab med Geheimraad Husmands Datter, Fruer Cathrina von Bryggeman, nu besidder den. Egnen er en af de allerfrugtbareste og tillige de lystigste i Landet, liggende ved en fiskrig Fiord, som strækker sig fra Kiærteminde derop. En herlig Frugt- og Dyre-Have, samt Fiske-Parker, lod Salig Bryggeman anlegge. Hovedgaards Taxt 69 Tønder 7 Skiepper 3 Fierdingkar, Skovskyld 1 Tønde 2 Skiepper 3 Fierdingkar 1 Album.

Øritslevgaard, i Otterup Sogn, en Herregaard med Graver om, bygt med Grundmuur, af 1) Hr. Jörgen Friis og Frue Karen (482) Kuhla 1629. 2) Morten Michelsen. 3) Hr. Grev Holch. 4) ? Himmelstrup. 5) Land-Commissarius Jens Frostrup. 6) Justitzraad Iwer Andersen. 7) hans Sviger-Søn Etatzraad Niels Bang Himmelstrup som døde 1754 hvis Enke Friderica Sophia Anders Datter giftede sig 1757 med. 8) Hr. Stiftamtmand von Heinen, som 1766 solgte den til Sr. Morten Leth, men i Mangel af Auctions Con??nernes Opfyldelse bliver den igien sat paa Auction den 28 November 1766. Dens Hovedgaards Taxt er 24 Tønder 4 Skiepper 1 Fierdingkar. 2 Album.

Østergård i Munkeboe Sogn. Om den Eyere i de ældste Tider finder jeg ikke nogen vis Efterretning, dog meenes, at blant dem maa have været Hr. Anders Kaas, efterdi hans og Fruer Helvig Skinkels Navn, tillige med Aarstallet 1598 sees indhugget paa et Løsholt, hvilket just derfor blev beholdt og indsat i den nye Bygning, som af næstsidste Eyer ovenbemeldte Hr. Oberstlieutenant Hans Godske von Bryggeman blev opført 1731, da han kort efter overlod Ulrichsholm til sin Sviger-Søn Major von Heinen og her tog sin Alderdoms Boelig, efterladende

Østergaard til sin Søn Hr. Conference-Raad Caspar Herman von Bryggeman saasom nærværende Eyer. Egnen er ligesom ved Ulrichsholm frugtbar og behagelig, men Bygningen ikkun af Bindingsverk. Paa Marken ere efterhaanden aabnede adskillige hedenske Begravelser og Alter-Høye, samt udtagne en Deel Aske-Potter og andre Atiqvitæter; Menniske-Bene ville den Salig Hr. Bryggeman ikke tillade at fortiene Sted blant Raritæter. Hovedgaards Taxt er 51 Tønder 5 Skiepper 2 Album, Skovskyld 3 Tønder 4 Skiepper 3 Fierdingkar 2 Album. (483)

Kobberstik af Ulrichsholm indsat af Autor – ikke en del af Dan Danske Atlas. Fra Prospekter af Danske Herregårde af Joachim Ferdinand Richardt Udgivet første gang 1844 til 1868

Østrupgaard i Østrup Sogn en Herregaard, hvis Eyere have været Povel Schinkel, Morten Schinkel hans Søn 1590 Christopher Kors Svensk Lieutenant fra Bremen, som døde 1678, og Frue Mette von Ahlefeldt, Johan Diderich von Verberg, døde 1695, og Frue Zidsel Grubbe døde 1716. Deres Datter Hylleborg von Vetberg, som fik General-Lieutenant Johan Friderich Frölich Ridder, siden Lauridtz Scheebye 1754. Dens Hovedgaards Taxt er 35 Tønder 7 Skiepper 1 Fierdingkar, Skovskyld 2 Skiepper 3 Fierdingkar 2 Album.

